

מהדורת גרינשפאן

חוברת

דף השבוע

מסכת נזיר חוברת ב

דף ח'

DAF A WEEK

דף השבוע

Master the Blatt. Savor the Geshmak.

לע"נ ברוך בענדיט וברכה גרוס ע"ה - BY MR. & MRS. DUVY GROSS

(א) לעיל ז, (ב) (ג"ז שס),
(ג) לעיל ז, (ד) [חוספמח
פ"ב] לקמן לה. נדרים יט.
ע"ש, (ה) [לקמן יג, ו] ז
ע"א.

תוס' ד"ה שיהא בכרי
ולקמן מפרש. דף יג
ע"א ולג ע"ב:

א] י"ג ואח"כ
דקפיקין [ב] י"ג ואלו
ודאי עין א"מ: [ג] ר"ל
דלקמן דף יג ע"א מפרש
במהני חקנחא לר"ש
להחנות וכן חקנחא שייך
גמי הכא. אורח מישור:
ד] נמחקו מינות דהאמר
חרדל וי"ג דאמר הך
כף [ב]:

[illegible]

מכאן ועד מקום פלוגי פחות מל' יום נזיר שלשים יום. מעיר דהוכו לאומרו הכניז נזיר יום אחד דז נזיר ל' יום: ואם לאו נזיר כמנין הדיוט. ומדכרש' ל' ענין^ל דמיייר כשהחזיק בדרך: **כמנין** ימות השנה^ה מונה נזירות כמנין ימות השנה^ה. דהניז שס"ה חדשים היא נזיר מזירות סתם נזירות ומגבלת צמיחם ומנחל קרקע כיון דקאמר כמנין משמע מזירות ולא נזירות ארוך: **אמר** רבי יהודה מעשה היה וכיון שהשלשים מת. רבי יהודה לסייעי' לתנא קמא קאמי' וקאמר מעשה היה ומיחזינן חממיה נזירות הרבה ומיון שהשלים כולו מנח:

[illegible]

עליו נזירות ודאי כמו שאם צדבור תחדל ותסתיק טעוה נזירות אחת
נזירות לעולם ומגלה בין כל אחת ואחת ומצא קרנ והשפא דליכא
לספוק [צדקשואין און] לנצק תמחיו משגלמא פסע אחת שוב לא יחול
עד שילקח קרנ וקרבן איו יכול להפסד דשמוא לנצק תמחיו כלל נזירות
קמיימי חולין בעורה: **שיהא** כברי זה מאה כור ומצאו שנעב,
ואין אנו יודעין אם היז מזה כור אם לא: ויש אוסר דפסע נזירות
החשירי דחיישינן דלמא לא היז מזה כור ^א ולקמן פספס תקמא ^ב
ל"ה דלאומר ^ג קודם שיחול למנוח מיר ונזירות אם היז מזה כור
והכרי מיר מצדיר הראשון הנה אפליים נדרי ומצא קרבנתי ואם
לא היז מזה כור ואם כן צדירי לא היה ממש הכרי נודר מציר
מעבשוי ויהיה נזיר שלשים יום ויצא קרבנתי ואין דבר חולין בערה
כי הוא נזיר שלשים או מנח דיציר הראשון או מנח דיציר ואין ^א ואם
תאמר ומאן ספקו תמור מודלי היה נפטר צדירות אחת ובקרבן
אחד כאליו צדדי היה מזה כור ויש לומר דיכול לנצק לנדי חומרה
בגון אם נעמא קודם שהתנה דהשפא היו ספק מיר טמא ואין ^א
אך מיימי חולין בעורה ואם קרבן בין ובתגלחת לעולם [דשמוא] מיר הוא
תמאן אכל נעמא אכסר או הוא ודאי מיר נעמא ומיימי חולין
הוא לא קיבל עליו אלא ^א ימאנז מזה כור וכן במנתי רואין אותה
לא נחית לנזירות ב"ה כלומר אין להטיל עליו נזירות דשמוא לא היז מ
על כרחין חייב לנזירות אחת ואפליי ^א נצק אמר וכיון שציר לנזירות
ל"הו ב"הו היא מלאה קישואין או מלאה נצק ותהיו ל"ה תקמא
שים יום ויצא קרבן דאי חזא נזירות צלמא עליה שפיר קמגלה וא
כי אמר תחדל נזירות צלמא עליה כלומר הכרה שפיר ואלה נזירות
ודיה דמאן לימא לן תחדל קציל דלמא נצק והשלים נדרי והשפא דמי
דבי יהודה פבר ל"ה כרבי. ^א והאמר חזק הן נזירות ^א ארין קציל
אפילו ^א נצק קציל וכיון שאתה מורידו לנזירות אפילו לרבי יהודה
תד וארין ולא דמי להא ^א כלל דאין יורד לנזירות לרבי יהודה:
ורבי

הדא נזירות אריכא קבל עליו כשעור
שעור רבאון ואזי יטול להסלימה ואזי
מגלגל לעולם: א"א איהו שגלגל אחת
לשלישים ויהי זה השאבר הרי עלי נזירות
בשעור ראשי. והואיל ואמר (ג) עלי
נזירות משמע דקא מפליג בין נזירות
לנזירות והא מגלגל כסוף כל שלשים
וממלא קרבן: בודקין אותה אם אמר
איהו. ודע דהנזיר נזירי הרי זה נזיר שלישים
אזי ולא והא נזירות מגלגל הבית
ממלאה משמע כאלו אמר אריכא לי מילתא
ממלאה הבית אזי כמגלגל קופה: ואם אמר
איהו. נדרתי. נעשה כאלו אמר^א מגלגל
ההוא ונעשה כל ימיו מזיר דלמחרת
נזירות כמנין גרעין חרדל שני קבל
ועליו ואזי להס הפסקה כל ימיו:
בבב^ב ואמאי ויהייה. להדיא קופה
כעליו מגלגל קישואין ואי מחוקא מינייהו
י' ימא ד(ד) נזירות כל שלשים שלשים
קבל ועליו: ותהיו ויהי חתנא. אחר
לזאת עשרה (ה) נזירות לשמות בין:
אמר חוקיה במחלוקת שניה. דלמלא
מגלגל דקפירא ליה (ו) כוומיה ומתני'
לא תני הכי: ר"ש היא דאמר אדם
בכובעו עצמו דרבי שמואל המור
(ז) בודאי. דלילו מזיר ודאי מגלגל
וממלא קרבן ונאלץ ואילו על ספקיו לא
מנאי^ח מגלגל דהכי מפרש כאלו מתורמים
ממסכת נדרים: הרניני נזיר ב"ר ר"ש
אמר. נזירות: דלמלא דהוי
שפסק אזי הווי ביה מלא כור לאנרין דהוי
מיה ודאי מלא כור וליהי מזיר שכל
שפסק נזירות להחמיר^א דספקיו בניזיר
מחמור מודלו^ב דלילו ודאי עלא היו בו
מלא כור כל היו מיה שפסק דהוי שפסק
מחמור מודלו^ב דלילו ודאי עלא היו בו

וידעין איז אלעמאל דערמאנט קשווא'ן איז (ו) חרדל קאמער אומערין צום
פסק פסק נירודל ובעמל דעמאלס קאמער ווא'ן נאך טאקס אלץ
דערמאנט (ה) דערנאך אלץ פסק נירודל להקל דליהו אומערין ווא'ן אומע חטיו
מאלא קשווא'ן: ר' יוחנן אמר אפילו תיבא ב"י יודוד. דהטע טעמא מאל
אומער ר' יהודה ספק נירודל להקל דעמאלס לא אור צום מאה בורין איז
נימא ליה לגורא כלל ומספיקא לא אומערין לא דליהו אור ר' יחי
לא ליהי חולין לעורה לבי משלים גריפו: (ז) אלא הבא ב"י דהית
ליה לגורא. אי משום מלאה קשווא'ן אי משום מלאה חרדל נירודל
חילא ענין ממה נפשך וידין דהית נירודל חרדל (פ) משה
איתן נא לגמיר דמירודל כמנן גרעמי חרדל קבל עליו ולעולם כל ימיו
הא אור ביין: אבא ר' אשיא ר' אשיא ר' אשיא ר' אשיא ר' אשיא ר' אשיא
קישואין. ולבי משלים ליה נירודל כמנן קישואין שיכולין ליכנס בתוך
קדומו ומימי ליה קתא (ג) הי במסוקא ועומד דכלא מימא ליה לגורא
דמי ותיחיה ליה קתא (ד) הא. לא מאלא אמרת (ג) קשווא'ן קבל עליו:
דרי

[illegible]

מב א מ"י פ"ג מהל'
מירות הלכה יח:
מג ב מ"י שם הלכה ז:
מד ג מ"י שם הל' ה:
מה ד מ"י שם הלכה ז:
מו ה מ"י שם פ"ב הלכה
ט:

[illegible]

(ב) רש"י ד"ה רמי לומר
וכו' והאי דקאמר הריני
בדיר כשער ראשי:
(ג) ד"ה אלף וכו' דהואיל
ולאמר הרי עלי: (א) ד"ה
אמר חזקיה וכו' דסמיך
ליה כותיך ומתנינן
דלא מני הכי: (ד) ד"ה
ר' יוחנן וכו' לבי משלים
מדרשו אבל הכא כ"ל
וסד"א:

[illegible]

סבר

**קושיות פשוטות,
מתורת בריסק.
חילי דאגדה,
סיכום, עומק הדף**

הרב משה דרייפוס שליט"א
והרב פנחס ענגלאנדער שליט"א

For questions and comments, please contact
Rabbi Dreyfuss (848-224-5831)

דף ח
ראש
השנה

קושיות פשוטות

משנה, הרי זה נזיר עולם ומגלח א' לשלשים יום

קושיא:

ידוע קושיית המנחת חינוך (מצוה שסח), היאך מותר לו לגלח בסוף כל נזירות ונזירות, הא לכאורה מיד כשמביא קרבנותיו תחול עליו נזירות ב', קודם שמגלח, דתגלחת אינה מעכבת.

תירוץ:

בספר שלמי יוסף (מחברי כולל פונוביז, עמ' עט), תירץ, שאע"פ שתגלחת אינה מעכבת, מ"מ בעיני שיהא ראוי לגלח, ולכן א"א לאסור נזיר זה מגילוח, דא"כ נמצא דאינו ראוי לגלח, וממילא א"א לו לגמור כל נזירות ונזירות. [וע"ע בחזו"א (סי' קמ), שיעורי הגרמ"ד (כאן), ואור שמח (הל' נזירות פ"ג ה"ו) שתירצו בדרכים אחרים].

גמ', ר' שמעון אוסר שספק נזירות להחמיר

קושיא:

הקשה הבאר יצחק (להג"ר יצחק אלחנן ספקטור, יו"ד סי' א), למה לא אזלינן בספק בתר חזקה, והרי חזקתו שאינו נזיר.

תירוץ:

תירץ הבאר יצחק (שם), דאיתרע חזקתו, משום שבדאי אמר קבלת נזירות, והספק הוא אם חלה קבלתו או לא, ובמקום דאיתרע חזקה לא סמכינן עלה. וכן תירץ המחנה אפרים (הל' נדרים (סי' יב). [וע"ע בחזו"א (סי' קלח) שתירץ באופן אחר].

גמ', הן אחת דיגון שתיים טריגון שלש

קושיא:

הקשו התוס' בב"ב (קסד: ד"ה היכא), מהו החידוש שלשונות הללו מהני, הרי אפשר לקבל נזירות בכל לשון.

תירוץ:

מובא בשם הג"ר בערעל סאלאוויצקי לתרץ, שלשונות הללו בלשון יווני, אין כוונתם למספרים מסויימים, אלא כוונתם לצורות שונות בת איזו מספר זויות, והחידוש בזה הוא, שהאומר לשונות הללו נחשב כאילו אמר מנין מסויים בלשון יווני. וכן תירץ בספר חידושי בתרא (אות קעד). [וע"ע בתוס' (ב"ב שם) שתירצו באופן אחר].

מתורת בריסק

בית עגול כו' אינו מטמא בנגעים

בשיעורי הגרמ"ד (להג"ר דוד סאלאוויצקי, עמ' סט), חקר בדיון זה המובא בסוגיין, דגבי נגעי בתים בעיני דוקא בית שיש בו ד' קירות, האם בעיני ד' קירות מבפנים של הבית, או ד' קירות מבחוץ של הבית, ונפק"מ בזה, לענין בית שהוא עגול בפנים אבל מבחוץ יש לו ד' קירות, או להיפוך, שהוא עגול מבחוץ, אבל מבפנים יש לו ד' קירות, האם נוהג בו נגעי בתים או לא.

והביא, שמבואר בתורת כהנים (פ"ה הי"א), שבית שנטמא בנגעי בתים מטמא רק מבפנים, ולא מבחוץ. וא"כ לכאורה י"ל, שהעיקר תלוי בקירות הבית שמבפנים. אך כתב, שאין זה מוכרח, די"ל שאע"פ שדין הבית הוא שמטמא מבפנים, מ"מ בעיני סוג בית שיש לו ד' קירות מבחוץ, ודין בית כזה הוא שמטמא מבפנים.

מילי דאגדה

ענין קרבנות נזיר

הנה מצינו שהנזיר מביא כמה קרבנות בהשלמת נזירותו, קרבן עולה, וקרבן שלמים, וקרבן חטאת. ויש לעיין בטעם הדבר, למה מחייבת התורה את הנזיר בהקרבת קרבנות.

במשך חכמה (במדבר ו, יד) ביאר, שיש לדמות קרבנות הנזיר לקרבנות שהקריבו בני ישראל בשעת חנוכת המזבח, שהיו גם כן עולה ושלמים וחטאת.

וביאר, שענין 'חינוך' הוא התחלה והכנה. וכמו כן הנזיר, מחנך ומכין את עצמו לחיים של פרישות מתענוגי העולם הזה. וכן האריך בזה בספר אזנים לתורה (להג"ר זלמן סורוצקין, במדבר ו, טו), שהנזיר מחנך את עצמו במידות טובות של שבירת התאוות והשפלת הגאווה, ולכן מחייבת התורה את הנזיר להביא את אותם הקרבנות שהביאו בני ישראל בזמן חינוך המזבח.

סיכום על הדף

(על פי התוספות)

משנה

כשער ראשי

- אמר הריני נזיר 'כשער ראשי' או 'כעפר הארץ' או 'כחול הים', ת"ק סובר, שחייב לעולם בנזירות אחר נזירות, וכל ל' יום מגלח ומביא קרבנות ומתחיל נזירות, רבי סובר, שחייב בנזירות א' ארוכה לעולם.
- אמנם אם אמר בלשון 'הרי עלי נזירות כשער ראשי' וכדומה, לכו"ע הוא נזיר לעולם בנזירות אחר נזירות.

מלא הבית

- אמר הריני נזיר 'מלא הבית' או 'מלא הקופה', בודקים אותו. אם אמר שכוונתו לנזירות א' גדולה, הרי הוא נזיר שלשים יום. ואם אמר 'סתם נדרתי', [כוונתו למה שקבעו חז"ל בלשון זה], חייב בנזירות אחר נזירות לעולם, דמשמע קופה מלאה חרדל.
- [זהו שיטת ר' שמעון, אולם לפי צד א' בגמ', ר' יהודה חולק ע"ז וסובר שחייב רק בנזירות א', דשמא כוונתו לקופה מלאה בצק, וספק נזירות להקל].

מכאן ועד מקום פלוני

- אמר הריני נזיר מכאן ועד מקום פלוני, דינו תלוי. אם המהלך עד מקום פלוני הוא פחות מל' יום, הרי הוא נזיר ל' יום. ואם המהלך יותר מל' יום, הרי הוא נזיר כמנין ימי ההילוך.

כמנין ימות החמה

- אמר הריני נזיר 'כמנין ימות החמה', חייב בהרבה נזירות, כמנין ימות החמה, דהיינו שס"ה פעמים.
- [זהו שיטת ת"ק ור' יהודה, אולם מובא בגמ', דרבי חולק ע"ז וסובר שהוא נזיר בנזירות א' ארוכה, כמנין ימות החמה].

גמרא

מחלוקת ר' יהודה ור' שמעון

- אמר הריני נזיר על מנת שיהא בכרי זה ק' כור, ונגבב

או אבד, ולא ידוע אם היה בו ק' כור, ר' שמעון סובר, הרי הוא נזיר, דספק נזיר להחמיר, ור' יהודה סובר, אינו נזיר, דספק נזיר להקל.

- הגמ' נקטה, דמתני' אזלא כר' שמעון, ולכן קתני גבי 'מלא הקופה' דחוששים שמא קיבל נזירות הרבה.
- אולם ר' יוחנן אמר, דגם ר' יהודה מודה למתני', שבאופן שבדאי נחית לנזירות, והספק הוא כמה נזירות קיבל, גם לר' יהודה אזלינן לחומרא.

אם ר' יהודה סובר כרבי

- אם אומר 'כמלא הקופה חרדל', ולא הזכיר 'מנין', סובר ר' יהודה כמו רבי, שיש בו נזירות א' ארוכה.
- אם אומר 'כמנין', ר' יהודה סובר שיש בו הרבה נזירות, משא"כ רבי סובר שיש בו נזירות א' ארוכה.
- הגמ' מוכיח שיטת ר' יהודה, דקתני 'וכיון שהשלים מת', דמשמע שנתחייב בהרבה נזירות.

נזיר ואחת

- אמר 'הריני נזיר ואחת', חייב בב' נזירות.
- 'הריני נזיר ואחת ועוד', חייב בג' נזירות.
- 'הריני נזיר ואחת ועוד ושוב', חייב בד' נזירות.
- החידוש הוא דגבי 'ושוב' א"צ למנות ו' נזירות.

לשון יוני

- 'הריני נזיר הן', חייב בנזירות א'.
- 'הריני נזיר דיגון', חייב בב' נזירות.
- 'הריני נזיר טריגון', חייב בג' נזירות.
- 'הריני נזיר טטרגון', חייב בד' נזירות.
- 'הריני נזיר פונטיגון', חייב בה' נזירות.

בתים שמיטמאים בנגעים

- נגעי בתים נוגע רק לבית שיש בו ד' קירות, ולא בית עגול, או דיגון [ב' זוויות], או טריגון [ג' זוויות], או פונטיגון [ה' זוויות].

עומק הדף

תוכן הענינים

- א. 'הריני נזיר כשער ראשי', ביאור שיטת רבנן
- ב. 'הריני נזיר כשער ראשי', ביאור שיטת רבי
- ג. ספק נזירות להקל, ביאור הטעם וביאור חילוקו של ר' יוחנן
- ד. ראייתו של הרא"ש והשגת ר' מאיר שמחה

(א) 'הריני נזיר כשער ראשי', ביאור שיטת רבנן

נזיר עולם לא הותר אלא 'להקל' בתער, דהיינו לקצוץ מעט שער, אבל לא הותר לו לגלח לגמרי, [וכמ"ש התוס' לעיל (ד. ד"ה נזיר)], ואילו במתני' כאן קתני לשון 'מגלח', דמשמע שמגלח לגמרי.

ד. שיטת המפרש

בקן אורה (ד"ה הריני) כתב לדייק מדברי המפרש (ד"ה האומר), שהוא פירש כוונת רבנן במתני' דנחשב נזיר עולם כמו אבשלום, ודלא כדעת התוס' והרא"ש. וכן נקט הנצי"ב בספרו עמק הנצי"ב (פרשת נשא), שזהו דעת המפרש. והעירו האחרונים, דא"כ צריך ליישב ראיות הרא"ש לפי דעת המפרש.

ה. המפרש אזיל לשיטתו

כתבו האחרונים, שהמפרש אזיל בזה לשיטתו. דהנה לגבי שיעור הזמן דנזיר עולם מגלח, מבואר מדברי המפרש לעיל (ד. ד. דלא נחלקו בזה אלא לענין אבשלום עצמו, אבל לענין נזיר עולם לדורות, לכו"ע מגלח כל ל' יום, כדקתני במתני' כאן. ולגבי מיקל בתער, מבואר מדברי המפרש לעיל (ד. ד"ה הריני) דלשון 'מיקל' לאו דוקא, ומותר לנזיר עולם לגלח לגמרי, וא"כ אתי שפיר לשון 'מגלח במתני' כאן.

א. משנה

מובא במשנה מחלוקת תנאים לגבי האומר 'הריני נזיר כשער ראשי', שיטת רבנן היא 'הרי זה נזיר עולם ומגלח אחת לשלשים יום', ושיטת רבי היא 'אין זה מגלח אחת לשלשים יום'. ודנו הראשונים בשיטת רבנן, איזה סוג נזיר הוא זה, האם הוא נזיר עולם כמו אבשלום, או שהוא נזיר רגיל, וכמו שיתבאר.

ב. שיטת התוס' והרא"ש

התוס' (ד"ה הריני, נדפס לעיל ז:) והרא"ש (ד"ה הריני) פירשו, שאין כוונת רבנן לומר שהוא נזיר עולם כמו אבשלום, אלא כוונתם, שאיש זה קיבל על עצמו נזירות הרבה, וכל אחת מהן היא ל' יום, ולפיכך הוא מגלח בסוף כל שלשים יום, כדין נזיר שגמר נזירותו, ושוב מתחיל עוד נזירות, וכן יעשה כל ימיו.

ג. ראיית הרא"ש

והביא הרא"ש כמה ראיות לדבריו. א. גבי נזיר עולם כמו אבשלום מובא בגמ' לעיל (ה. מחלוקת גדולה בענין שיעור הזמן שנחשב 'הכביד שער' להתיר גילוח, ואילו במתני' כאן קתני דמגלח א' לל' יום. ב. לגבי

(ב) 'הריני נזיר כשער ראשי', ביאור שיטת רבי

ה. שיטת הרמב"ם

אולם הרמב"ם בפירוש המשניות (כאן) פירש שיטת רבי באופן אחר, דנחשב נזיר עולם כמו אבשלום, וכתב הרמב"ם, דרבי אזיל בזה לשיטתו לעיל (ד. דסובר דנזיר עולם מגלח כל י"ב חודש, ולפיכך אומר רבי במתני' כאן דנזיר זה אינו מגלח אחת לל' יום, וכוונתו, שמגלח רק א' ל"ב חודש, כדין נזיר עולם.

ט. מחלקות הרא"ש והרמב"ם

בחי' הגרי"ז (ה. כתב, שהרמב"ם והרא"ש אזלי בזה לשיטתם. דהנה הבאנו לעיל (דף ז עומק ב) שיטת הרמב"ם, דקבלת נזירות צריכה להיות למספר ימים מסויים, [חוץ מקבלת נזיר עולם], ואולם שיטת הרא"ש אינו כן, אלא סובר הרא"ש שיכול אדם לקבל על עצמו להיות 'נזיר לעולם', דהיינו נזירות רגילה שהיא ארוכה עד סוף ימיו, [ולא יחשב נזיר עולם, אלא נזיר רגיל ארוך עד יום מותו].

ו. משנה

מובא במשנה מחלוקת תנאים לגבי האומר 'הריני נזיר כשער ראשי', שיטת רבנן היא 'הרי זה נזיר עולם ומגלח אחת לשלשים יום', ושיטת רבי היא 'אין זה מגלח אחת לשלשים יום'. ודנו הראשונים בביאור שיטת רבי, למה אינו מגלח א' לל' יום.

ז. שיטת הרא"ש

הרא"ש (ד"ה רבי) מסתפק בשיטת רבי, האם סובר רבי דנחשב נזיר עולם כמו אבשלום, או דכוונתו לומר שחלה עליו נזירות אחת ארוכה עד יום מותו. ומסיק הרא"ש כצד השני, דנחשב נזיר רגיל עד יום מותו, וכוונת רבי היא שנזיר זה אין לו היתר לגלח כלל, ודלא כמו נזיר עולם. [ועי' בברכת ראש (ד"ה רבי) ובמשנה למלך (הל' נזירות פ"ג ה"ח)] שדנו לפי שיטת המפרש (מובא לעיל עומק א), היאך יפרש שיטת רבנן].

י. הרא"ש והרמב"ם לשיטתם

על פי זה כתב הגר"ז, שהרמב"ם והרא"ש בסוגיין אזלי לשיטתם, שלפי שיטת הרמב"ם א"א לפרש שיטת רבי דמקבל נזירות א' ארוכה, שהרי אי"ז כלום, דלא קיבל מספר ימים מסויים, ולכן פירש הרמב"ם

דנחשב נזיר עולם, אבל לפי הרא"ש שפיר יש לפרש שיטת רבי דנחשב נזירות אחת ארוכה עד יום מותו, אע"פ שלא קיבל מספר ימים מסויים, דלפי הרא"ש לא בעינן מספר מסויים.

ג) ספק נזירות להקל, ביאור הטעם וביאור חילוקו של ר' יוחנן

א. סוגיית הגמ'

הגמ' מביאה מחלוקת תנאים אם ספק נזירות להקל או להחמיר, ר' שמעון סובר ספקו להחמיר, ור' יהודה סובר ספיקו להקל. ומביאה הגמ' בשם ר' יוחנן, דהא דסובר ר' יהודה ספק נזירות להקל, זהו רק בספק אם מקבל נזירות כלל, אבל בציור שבדאי קיבל נזירות, והספק הוא אם ממשיך נזירותו אחר ל' יום, מודה ר' יהודה דספיקו להחמיר.

ב. צריך ביאור

כמובן, טעמו של ר' יהודה צריך ביאור, שלכאורה ראוי להחמיר בספק נזירות, שהרי כלל גדול הוא דספק דאורייתא לחומרא, ולמה אנו מקילים לגבי ספק נזירות. עוד צ"ב סברת ר' יוחנן לחלק בין ספק אם קיבל נזירות כלל לבין ספק אם קיבל להמשיך נזירותו, הלא גם זה הוא ספק נזירות, ומאי שנא.

ג. מהלך א', רא"ש ור"ן

מדברי הרא"ש (ד"ה מתיר) משמע, דטעמו של ר' יהודה להקל בספק נזירות הוא מסברא, דמסתמא לא ירצה אדם לקבל ספק נזירות, כיון שספק נזירות חמור יותר מודאי נזירות כמבואר בגמ', ולכן אמדינן

ה. חילוקו של ר' יוחנן

לפי רבינו עזריאל, מובן בפשיטות טעמו של ר' יוחנן להחמיר בציור שבדאי קיבל נזירות ומספקא לן אם ממשיך נזירותו אחר ל' יום, שבכה"ג הרי אדרבה, יש לסמוך על חזקתו לומר שהוא נזיר. אמנם לפי הרא"ש ור"ן, טעמו של ר' יוחנן צ"ב. ובספר עבודה ברוה (עמ' קמד) ביאר, שבספק אם ממשיך נזירותו ליכא אומדנא שאינו רוצה לקבל נזירות כזו. וע"ע בחזו"א (סי' קלח) שביאר באופן אחר.

ד) ראייתו של הרא"ש והשגת ר' מאיר שמחה

א. סוגיית הגמ'

הגמ' מביאה בשם ר' יוחנן לחלק בין ספק אם מתחיל נזירות, דבזה אמרי' ספק נזירות להקל, לבין ספק אם ממשיך נזירות, דבזה אין להקל בספק. ומקשה הגמ', א"כ במתני' גבי מלא הקופה, לכא' יש להקל בספק, דהוא ספק אם מתחיל נזירות חדשה אחר גמר נזירות א'. ומתרתא הגמ', דר' יוחנן סובר כרבי דגבי מלא הקופה אינו מגלח כל ל' יום, וא"כ נמצא דהספק הוא אם ממשיך נזירות, ולא ספק אם מתחיל נזירות חדשה.

ב. ראייתו של הרא"ש

הרא"ש (ד"ה סבר) הביא ראיה מכאן לשיטתו (מובא לעיל עומק ב), שהוא ביאר בשיטת רבי, דאין כוונתו שאינו מגלח כל ל' יום, אבל מגלח כל י"ב חודש [כשיטת הרמב"ם], אלא כוונתו דאינו מגלח כלל. ראיית הרא"ש היא, שאם נימא שלפי רבי מותר לגלח כל י"ב חודש, א"כ נמצא שאחר גילוח זה הו"ל ספק אם מתחיל נזירות חדשה, וא"כ שוב יקשה למה לא אמרי' ספק נזירות להקל.

ג. השגת ר' מאיר שמחה

בח' ר' מאיר שמחה (ד"ה אך) השיג על הרא"ש, למה זה נחשב ספק אם מתחיל נזירות חדשה, הרי אף אם נימא כשיטת הרמב"ם שמגלח כל י"ב חודש, אין זה גמר נזירות, אלא שמותר לו לגלח באמצע ימי נזירותו, כדן נזיר עולם שמיקל בתער באמצע ימי נזירותו, ונמצא דאין הספק אם מתחיל נזירות חדשה, אלא הספק הוא אם ממשיך נזירותו הקודמת.

ד. הנראה מוכח מדברי הרא"ש, וצ"ע

מדברי הרא"ש לכאורה מבואר, דמה שנזיר עולם מיקל בתער, אין זה היתר בעלמא לגלח באמצע ימי נזירותו, אלא יסוד הדברים הוא שנזיר עולם גומר חלק מסויים של נזירותו בכל י"ב חודש, ומגלח כדן נזיר שגמר נזירותו, ושוב מתחיל חלק חדש של נזירותו, עי' במנ"ח (מצוה שסח) וחזו"א (סי' קלז אות ג) שהאריכו ביסוד זה. ואמנם קשה, דשיטת הרא"ש היא שנזיר עולם אינו מגלח לגמרי, רק מיקל בתער, ולכא' מוכח מזה דאי"ז גילוח של נזיר בגמר נזירותו. וצ"ע.

הלכות הדף

נידונים חשובים בהלכה

הרב אשר יעקב מילמן שליט"א

For questions and comments about this
section, please email Rabbi Millman
(ashermillman@gmail.com)

דף ח

בענין שמועה רחוקה וקרובה רח"ל

שהשמועה היא קרובה, וממילא נוהג דין שמועה רחוקה, ובפרט שהדין הוא שבענין ספק אבלות שומעים להקל.

אכן עי' בשאגת אריה (החדשות, סי' י) שדוחה דברי הט"ז, והביא ראיה מדברי רבי יוחנן בסוגיא דידן, דקאמר אליבא דשיטת ר' יהודה שמיקל בספק נזירות, שמי שקיבל נזירות בלשון מסופק, כגון "מלא הבית" או "מלא הקופה", אף שלכאורה אפשר לפרש דבריו באופן שיקל עליו, כמו מלא קישואין, ולא תהא נזיר לעולם, מ"מ מאחר שכבר נכנס לגדר נזירות, חוששים להחמיר.

על פי יסוד זה חידש השאגת אריה, שלגבי דיני אבלות אפשר לחלק בין שני סוגי ספקות. הכלל של "ספק אבלות להקל" נאמר דוקא כאשר לא הוחזק אבלות כלל, כגון בספק נפל שלא שהה שלשים יום, שיתכן שאין חיוב אבלות כלל. משא"כ במקרה של שמועה מסופקת, הרי בודאי חייב לנהוג אבלות, אלא שיש ספק אם היא שמועה רחוקה וחייב במקצת היום, או שהיא שמועה קרובה וחייב בשבעה ושלשים, ובאופן כזה אולי אין להקל מחמת ספק, ויש לומר שבכהאי גוונא ספק אבלות להחמיר. אכן למעשה נקט השאגת אריה, שיש להקל כשיטת ט"ז, עיי"ש. וכן נקטו הפוסקים לדינא. אך אם יש יכולת לברר ע"י טלפון וכדומה, יש להחמיר עד שיברר הדבר. וכן כתב בשבט הלוי (ח"ב סי' ריג).

יש להדגיש, שמה שכתב בשו"ע שבשמועה רחוקה מתאבל רק "שעה אחת", עי' בספר גשר החיים ובספר חזון למועד שמבארים, שהכוונה רק לזמן מועט, ולא לשעה ממש. וכמדומני שראיתי מובא על הגרי"ז, שכאשר שמע שמועה רחוקה על פטירת אחיו הגר"מ סאלאבייזיק, הסיר את נעלי העור, וישב על הקרקע לזמן מועט, ולאחר מכן קם והמשיך בסדר יומו.

בשו"ע (יו"ד סי' תב סעי' א) מובא דין שמועה קרובה ושמועה רחוקה, שכאשר אדם שומע על פטירת אחד מקרוביו בתוך שלשים יום ממועד הפטירה, ואף אם השמועה הגיעה ביום השלשים עצמו, הרי זו נחשבת שמועה קרובה, וחייב לנהוג שבעת ימי אבלות מיום שמיעת הבשורה, ולקרוע קריעה, ומונה שלשים יום לתספורת ושאר דברים, וסיים וז"ל "כללו של דבר, יום שמועתו הקרובה כיום הקבורה". אכן יש מחלוקת האחרונים, אם המנין של שלשים יום לשמועה רחוקה נמנה משעת המיתה, או מיום הקבורה כשאר קרובים, עיי"ש בש"ך (ס"ק ה) בשם המהרש"ל ובנקודת הכסף.

אכן אם שמע מיום שלשים ואילך ממועד הפטירה, "אין צריך לנהוג אלא שעה אחת", אכן שאר דיני שלשים וי"ב חודש נוהגים, כמו תספורת עד שיגערו חבירו, ולהיכנס לבית המשתה. אכן כמובן אם השמועה באה לו אחר י"ב חודש, הרי הוא נוהג רק אבילות של שעה אחת ותו לא מידי. וע"ע בט"ז (שם ס"ק א) שגם לא יניח תפילין ביום שמועה קרובה, שהרי הוא כיום הקבורה.

יש דיון בפוסקים, מהו הדין אם השמועה הוי ספק קרובה וספק רחוקה. הט"ז (יו"ד סי' שצז ס"ק ב) הביא, שהמהר"ם מינץ והמהריב"ל רצו להחמיר בזה, משום שיש להעמיד את הנפטר בחזקת חי, ולומר שבודאי לא מת עד לשעה אחרונה, וממילא נמצא שהשמועה היא קרובה.

אולם הט"ז דוחה טענה זו, ומחלק בין שני סוגי חזקה, שכל עוד שלא נודע שהאדם מת, ניתן להעמידו בחזקת חי, משא"כ לאחר שכבר נתברר שמת, אין מקום להשתמש עם חזקה כדי לקבוע שלא מת עד לשעה אחרונה, שכן "כל אדם עומד למוות", ולכן כשנתברר שמת, אין סיבה להניח שהמות אירע דוקא בשעה אחרונה, ואין להכריע

ליקוטים מספר עלי באר על מסכת נזיר

הרב עזריאל כ"ץ שליט"א

For questions and comments about this
section, please email Rabbi Katz
(summitshul@yeshivanet.com)

הריני נזיר כשער ראשי וכפר הארץ וכחול הים הרי זה נזיר עולם ומגלח אחת לל' יום, רבי אומר אין זה מגלח אחת לשלשים יום, ואיזהו וכו'. ומבואר דנחלקו ת"ק ורבי אי נחשב כקבל עליו כמה נזירות וכמנין שער ראשו, או דהוי נזירות אחת ארוך. ולרבי רק אם הזכיר לשון רבים חל עליו כמה נזירות אבל בסתם הריני נזיר כשער ראשי הוי נזירות אחת ארוך.

ובדעת רבי דהוי נזירות אחת נחלקו הראשונים מה דינו, דהרא"ש כתב דהוי נזיר לעולם ואינו מגלח לעולם, דהיינו קיבל עליו נזירות כמנין שערות ראשו וכאילו אמר אלף שנה דהוי נזיר לעולם, וכן משמע במפרש ותוס'. אבל הרמב"ם ורע"ב ושטמ"ק פירשו דהוי נזיר עולם ומגלח לכל י"ב חדש.

ועיין בחידושי מרן רי"ז הלוי (פ"ג הי"א) שביאר פלוגתתם דתלוי אי שייך קבלת נזירות למנין ימים דלית ביה קיצותא, דדעת הרמב"ם דאפילו קיבל נזירות גדולה מ"מ כל שלא אמר מספר ימים הוי סתם נזירות ואינו אלא ל' יום, אבל תוס' והרא"ש פירשו דהא דאמר אחת גדולה ר"ל דנחשב עלי כגדולה וכדו'. ולכן בכה"ג שקיבל נזירות כשער ראשו לדעת הרא"ש יתכן לומר דהוי נזיר להרבה שנים בלי איזה קצבה, אבל להרמב"ם דל"ש דבר כזה, ע"כ דנעשה נזיר עולם ומגלח לכל י"ב חדש [ויל"ע הא כלפי שמיא יש מספר לשערותיו ונימא דחל כפי אותו מספר].

קושית המנחת חינוך בקיבל הרבה

נזירות איך מגלח בין נזירות לנזירות

הריני נזיר כשער ראשי וכו' הרי זה נזיר עולם ומגלח אחת לשלשים יום. ומבואר דלת"ק הוא חייב בנזירות אחר נזירות כל ימיו, וכן לרבי כשהזכיר נזירות. וצ"ב הלשון דהוי 'נזיר עולם' הרי אינו נזיר עולם כלל, אלא דנוהג נזירות אחר נזירות כל ימיו ואין זה נזיר עולם, והרא"ש והרמב"ם הרגישו בזה, דעיין ברא"ש שכתב 'ואינו שותה יין ואינו מטמא למתים לעולם ולא כנזיר עולם דלעיל וכו' ומשמע דמתרץ דכאן דיש לו איסורי נזיר לעולם מקרי לענין זה נזיר עולם, וכי הרמב"ם וז"ל ובכל תגלחת ותגלחת אינו שותה יין ולא מיטמא למתים ואם שותה או נטמא אפילו ביום התגלחת הרי זה לוקה, עכ"ל, וכתב הכס"מ פשוט שהרי אין שום דבר שיבדיל בין נזירות לנזירות לכשישה מותר ביין או להטמא למתים.

ולאור כל זה יש תמיה גדולה, והיא קושיא מפורסמת מהמנ"ח (מצוה שס"ח) דאיך מגלח אחר קרבנותיו הא מיד שנוקע עליו אחד מן הדמים הותר ביין ופקע איסורי נזירות הראשונה, ומיד שפקע נזירות הראשונה התחיל נזירות השניה, וא"כ כשבא לגלח לראשונה כבר נאסר בתגלחת מחמת השניה ואיך מגלח על הראשונה, ונשאר בצ"ע [ותחילה צידד דאין לו עצה אחרת אלא שיגלח אחר שחיטה קודם זריקה, דעדיין לא הותר ביין ובתגלחת, ומ"מ מותר לגלח דמצותו בכך, אבל חזר מזה דמוכח דאינו יכול לגלח עד אחר זריקה].

דאפילו ר' שמעון מודה בז' דהוי נזיר ל' יום משום דחל על לגמרי על מקצת הזמן, משא"כ בהאומר הריני נזיר מחרצן מסבא ה"א דאינו נזיר כלל כיון דלא קיבל עליו אלא חרצן לחוד.

ובספר פרשת נזיר הביא מהגר"ד פוברסקי (נדרים דף ד.) דמיישב הענין, דביאור פלוגתת ר' שמעון ורבנן בנזר מדבר אחד הוא האם שם נזיר הוי דוקא בכולן ומשו"ה לא הוי קבלת נזירות עד שיקבל מכולם או דשם נזיר הוי אף על פרט אחד והוי קבלת נזירות גם בפרט אחד, וא"כ י"ל דלא נחלקו אלא בנזיר מחרצן לחוד, אבל בנזיר ליום אחד שעצם הקבלה היא קבלה גמורה להיות נזיר כראוי בכל הפרטים, בזה לכונ"ע הוי נזיר ל' יום כיון דלא חסר בעיקר הקבלה והא דהוי נזיר ל' יום משום דזהו חיובי תורה שכשמקבל נזירות על עצמו עליו להיות נזיר ל' יום.

ובעיקר האי נידון עיין בכתבי ר' שמואל רוזבסקי (נדרים דף ד:) שנסתפק במקבל נזירות ליום אחד האם חל ליום אחד ומתפשט לל' יום או דהוי כמקבל ל' יום, ועיין בקובץ הערות (סי' נ"ו אות י"ד) דפשיטא ליה דהוי כקיבל כל ל' יום ומדמה ליה למקדיש חצי דהוי כהקדיש כולו ע"ש.

וכל זה נוגע לספיקת המנ"ח (מצוה שס"ח) באומר הריני נזיר ליום אחד ונעשה נזיר לשלשים יום האם עובר בכל יחל דברו בשאר הימים שלא קיבל על עצמו. דאם הוי כאילו קיבל הכל מסתבר שיעבור בכל יחל [ובעיקר דברי המנ"ח כבר הארכנו בדבריו בדף ג: ע"ש].

דף ז:

הריני נזיר ל' יום ושעה אחת, נזיר ל' ואחד יום שאין נזירות לשעות. ובטעם הדבר דחלוק ממתני' דלעיל דכאן אינו נעשה נזיר שתיים, דכאן שהוסיף 'שלשים יום' בין מלת נזיר, אמרינן דהוסיף שעה על השלשים יום, משא"כ באידך משנה דלא הזכיר שלשים יום אז הוי כאומר הריני נזיר והריני נזיר לשעה.

אמר רב לא שנו אלא דאמר שלשים ואחד יום, אבל אמר שלשים [יום] ויום אחד נזיר שתיים, רב סבר לה כרבי עקיבא דדריש לישנא יתירא וכו'. והרבה נתקשו בדברי הרמב"ם שפסק דדרשינן לישנא יתירא ואעפ"כ פסק (פ"ג הי"ח) דהרי זה נזיר נזירות אחת של ל' יום.

ובלח"מ הפך הגירסא ע"ש, ובשיעורי הגרא"י צידדו דאפילו דרשינן לישנא יתירא מ"מ אין זה מועיל בשביל 'לבטא' הנצרך לנזירות, וכן מוזכר במאירי צד כזה, ורק צ"ע איך אפשר לחלוק על הסוגיא, ועי"ע מש"כ בשו"ת מהרי"ט (ח"ב חו"מ סי' פ"א) בזה. ולבסוף אמרו דהתי' היותר נכון הוא כמש"כ הקר"א דיש ברייתא מפורשת בירושלמי דלא כרב וזהו מקורו של הרמב"ם.

דף ח.

להתחיל מיד נזירות השניה הרי דעת הרא"ש דבל תאחר הוא לעולם אחר ג' רגלים, וכן בנדרים דף ג': כתב דבל תאחר דנזירות הוא לאחר ג' רגלים [דלא כשאר ראשונים דדבר שאינו תלוי בקרבנות הוי מיד].

וכפשוטו צ"ל כדמשמע קצת בדבריו, דכיון דקיבל נזירות כמנין שער ראשו הרי מוטל עליו לנהוג כך וכך נזירות, וא"כ צריך להשלים מיד כדי לעשות ככל יכלתו להרבות בסכום הנזירות שיוכל לעשות בכל ימי חייו, וכן משמע מהרא"ש שסיים והדעת נוטה כך כיון שכל ימיו הוא מחויב נזירות אין לו לאחר מלהשלים כל מה שיוכל. ולפ"ז אין זה שייך לבל תאחר, אלא גוף נדרו הוא למלא חייו בכמות היותר שייך של נזירות.

ונראה לצדד עפ"י דבר חידוש דעיין בתוס' (ד"ה הריני נזיר כשער ראשי) שכתבו ומגלח ביום 'שלשים' ומביא קרבנותיו, וצ"ע למה אינו מגלח ביום ל"א ככל סתם נזיר (והברכת ראש הגיה ומגלח כל ל' ולפ"ז מיושב), וראיתי בחידושים וביאורים שכתב דכיון דמוטל עליו לעשות כל נזירות שאפשר, א"כ מוטב לגלח ביום ל' כדי שיהא לו עוד מספר נזירות בהמשך הימים, וזהו כיסוד הנ"ל דמוטל עליו לעשות ככל האפשר.

אמנם בקר"א פ"י כוונת הרא"ש משום בל תאחר, [ויש לדייק קצת כדבריו מדכתב בצד השני 'אין לו לאחר'] ורק הקשה דא"כ בנדרים (דף ג'): דמקשינן בל תאחר דנזירות היכי משכחת לה הא אפשר לאוקמיה בהך ציור.

ורק תמוה מאד מהיכ"ת יהא בו בל תאחר מיד בפרט שהרא"ש כתב שם בכל הציורים שאינו עובר מיד כמש"נ לעיל ודלא כשאר ראשונים שצידדו במקצת אופנים דעובר מיד. [ובישוב לשונו שאין לו 'לאחר' יתכן לומר דבעלמא ליכא מחייב המכריחו לעשותו מיד ולכן יש לו ג' רגלים, אבל כאן עפ"י הנתבאר לעיל שיש סיבה לעשותו מיד כדי שיוכל לקיים נדרו ככל מה שיוכל שפיר שייך גם ב"ת מיד, והוי כעין דברינו דלעיל בצירוף בל תאחר, דהיינו כיון דקיבל למלא חייו בנזירות היותר אפשרי לכן אם יאחר מלסיים נזירותו הרי יעבור בבל תאחר, וכן אמרו כמה ראשי ישיבות בסוגיא דשם דכל זמן דיש מחייב לעשותו מיד אז מקרי "מאחר" מיד, ורק בלי איזה מחייב לא מקרי מאחר עד שיעבור ג' רגלים, וצ"ע].

הריני נזיר מלא הבית או מלא הקופה וכו' ואם אמר סתם נזירי רואין את הקופה כאילו היא מלאה חרדל ונזיר כל ימיו. כפשוטו גם כאן נחלקו ת"ק ורבי, דלת"ק קיבל עליו נזירות כחרדל, ולרבי נזירות אחת ארוך. ובגמ' מקשינן נימא כמלא קישואין קיבל, וחזקיה אמר דקאי כר"ש דספק נזירות להחמיר, ונמצא דלר' יהודה דדעתו דס"נ להקל, שפיר אינו נזיר כל ימיו. ומבואר מהך סוגיא דדינא דמתני' היא נזירות מספק. ומ"מ יש לו עצה למנות כל נזירות ונזירות כמבואר בתוס' והרא"ש שיקבל נזירות אחרת בתנאי.

בחזו"א (סי' קל"ח, ו) כתב ליישב דנכלל בדעת הנודר שלא יחול עליו נזירות שניה עד שיקיים כל מצות הראשונה, ושפיר מותר לגלח, אמנם לפ"ז הותר בין ובטומאה קודם תגלחת. וזה דלא כמשמעות הרא"ש והרמב"ם והכס"מ דלעיל.

ועוד צידד החזו"א דאפילו בלי דעת הנודר, כיון דאכתי קיימת חלות הנזירות לענין זה שצריך לגלח זה גופא מונע נזירות שניה מלחול. ועיין עוד בסי' ק"מ אות כ' שהזכיר סברא הנ"ל, וז"ל כך הוא מדיני הנזיר שאם שתיים משולבות על השניה לעזוב ולתת מקום לראשונה ולהשלים מצותה, עכ"ל.

ועכ"פ יש לנו מחלוקת גדולה האם יש איזה הבדלה וזמן שיהא הך נזיר מותר ביין בין נזירות לנזירות, ועיין באו"ש (פ"ג ה"ו) שיוצא מדבריו דבר נפלא דהך מחלוקת בין הכס"מ והחזו"א היא מחלוקת תנאים בתוספתא, דאיתא התם מי שנזר שתי נזירות נטמא עד שלא גילח ר' אלעזר אומר צריך להביא קרבן טומאה, ר' יוסי אמר א"צ מפני שיצא מכלל ראשונה ולכלל שניה לא בא. וכפשוטו הוי ממש הך מחלוקת, ועיין באו"ש מה שביאר בדבריו. האור שמח ת"י דבר מחודש, דחל מקצת נזירות השניה, דהיינו ליין וטומאה, אבל לגבי תגלחת נשאר הראשונה כדי שיוכל לגלח.

ועכ"פ הדק"ל להרא"ש והרמב"ם והכס"מ מה נאמר ומה נדבר איך מגלח בין נזירות לנזירות, ובספר פרשת נזיר הביא מר' גרשון אידלשטיין זצ"ל שאמר ליישב דתגלחת טהרה הוא 'אחד מדיני הנזירות' וא"כ אע"ג דחל נזירות השניה אין זה סתירה לקיום דינו שהלה יתגלח תגלחת טהרה אע"ג דאינו אלא מחמת הראשונה [היינו דנזיר אינו אסור בגילוח של מין תגלחת זה של תגלחת טהרה ודו"ק היטב]. ועיין במלבי"ם המובא בהג"ה על המנ"ח דמבואר צד כזה דכל שגמר נזירותו מותר לגלח לנזירותו גם בתוך נזירות אחרת ע"ש.

הרה"ג ר' יצחק הוטנר זצ"ל בתורת הנזיר (פ"ג ה"ו) תי' באופ"א באופן נחמד דאיסור תגלחת תלויה בקדושת השערות, וקדושת השערות תלוין באיסור הנאה דחל עליהן, ואילו מכר שערות ראשו לא היו נאסרין דאין שלו, וכמו"כ בקיבל שני נזירות כל זמן דלא נתגלח מהראשון אכתי לא חל קדושת השניה ושפיר לא נאסר מלגלח מחמת השניה, ועיין בספר הזכרון להפחד יצחק שהביא מכתבים בינו ור' חיים שטיין זצ"ל בענין חידוש זה, דע"ש ששאל לו דאם יגדלו שערות אחר נזירות ראשונה אז לא יחול קדושת שערות של נזירות הראשונה אלא של שניה ויהיה אסור לגלח אותן שערות, וע"ש מה שהשיב לו הפחד יצחק.

הרי זה נזיר עולם ומגלח אחת לשלשים יום. בהך דינא דמתני', עיין ברא"ש שנסתפק אי מחוייב לסיים נזירות הראשונה מיד כדי להתחיל השניה מיד, או דיכול לישאר בו אע"ג דע"ז אינו מתחיל השניה, ואע"ג דקעבר בבל תאחר דקרבנותיו, אין זה אלא אחר ג' רגלים אבל קודם לכן מותר לשהות. וכתב דנראה דחייב מיד, וצ"ע מהכ"ת שיתחייב

מקבל עליו כמה נזירות כמו ימות החמה דהיינו שס"ה פעמים.

ועיין רא"ש דמנין ימות החמה היא מילתא דאית ליה קיצותא, ואמרינן דקיבל נזירות אחת ארוך כמנין הימים, ורק משום דאמר מנין אינו כן והוי כמה נזירות. וראיתי י"א דגם לאידך שינויא דתלוי במובדלות, הרי ימים אינן מובדלות ואמרינן דהוי חד נזירות ארוך. ועוד כתב הרא"ש ליישב דנקט כן אליבא דר' יהודה דס"ל כרבי דבעלמא מקבל נזירות ארוך, ומ"מ כשאומר מנין דעתו על כמה נזירות וכמבואר בגמ' לקמן.

ולחיזה כאילו מלאה קישואין ודלועין. מכאן קשה על הגרי"ז בדעת הרמב"ם דכל שלא אמר מספר הוי או נזיר עולם או סתם נזירות דל' יום, דמהו קושית הגמ' דהא כתב שם דמלא קישואין לא מקרי מנין, אע"ג דאפשר לשער בדבר, וא"כ איך שייך שיהא נזיר כאילו מלאה קישואין.

ובשיעורי הגרא"י ת"י דכוונת הגמ' דנימא דאין כוונתו לנזירות כל חייו אלא כמלא קישואין ושוב יהא כאילו אמר אחת גדולה דאינו אלא נזיר ל' יום, והיינו הגמ' שואל נימא כאילו מלאה קישואין ואז ע"י דליכא קצבה יהא נזיר רק ל' יום [אמנם נתקשו בזה, וגם מהירושלמי משמע דלא כזה דדינן מספר מסויים של קישואין ואתרוגין וכו' ע"ש], וצ"ע.

ור' שמעון היא דאמר אדם מכניס עצמו לספק שספיקו חמור מודאי. והא דהוי ספיקו חמור, משום דאינו יכול לגלח תגלחת טהרה וכמבואר בנדרים דף יט. ונתקשו הראשונים שם הא יכול להביא העולה ושלמים דבאים בנדבה ולהתנות עליהם, וכל שנזרק אחד מן הדמים הותר לשתות יין.

ועיין בר"ן שכתב דמ"מ לכתחילה אין לעשות כן. ובתוס' שם משמע באופ"א דהוי שלא כהלכתו ומשמע דא"א לעשות כן, וכן ראיתי בחזו"א דבעינן ראוי לבילה ומעכב. אולם כנראה לא פירש דברי התוס' כן אלא דכיון שאינו יכול לעשות כמצותו מקרי חמור, וכן הגרי"ד פירש התוס' דכל שאינו יכול לקיים מצותו כראוי מקרי חמור, ודייק מלשון הגמ' שם דאמרינן דקרבו אינו נאכל, ומהו הנפ"מ וע"כ כנ"ל דבזה מקרי שלא קיים מצותו כהלכתו, ועיין בקר"א לקמן דף מו: שכנראה פירש כן.

ועוד כתבו התוס' בנדרים משום הקפת הראש דאסור לעשות הגילוח מספק, ואכתי צ"ל כהחזו"א דהא תגלחת אינו מעכב. ועיין בחזו"א שהעיר הערה נפלאה על תוס' דאי הטעם משום הקפה א"כ לא נאמר הך כלל של סתם נזירות אלא באנשים ולא בנשים שאין להם איסור הקפת הראש וזהו דוחק גדול, דלא מצינו חילוק ביניהם בשום מקום. ועיין מל"מ שהעיר מנזיר עולם דרק מיקל בתער וליכא איסור הקפה ושפיר יכול להביא עולה ושלמים ולגלח עליהן, וצידד לחדש חידוש גדול דבנזיר עולם כל הג' בהמות מעכבין ולית ביה דינא דנזרק עליו אחד מן הדמים, עיין בסי' א' שבארנו דבריו.

ולר' יוחנן לדעת ר' יהודה אע"ג דדעתו דספק נזירות להקל כאן מחמיר משום דדעתו כרבי דהוי נזירות אחת ארוך ואז לא אמרינן שנסתלק הנזירות שכבר חל עליו בלי הוכחה ברורה, ועיין להלן בביאור דבריו. [ובקטע הבאה יתבאר, דלהרמב"ם גם לת"ק דלעיל הוי נזירות אחת ארוך ושוב לא אמרינן ספק נזירות לקולא].

הריני נזיר מלא הבית או מלא הקופה וכו' ואם אמר סתם נזירי רואין את הקופה כאילו היא מלאה חרדל ונזיר כל ימיו. הנה הרמב"ם (פ"ג הי"ח) פסק כת"ק דהריני נזיר כשער ראשי מונה ל' ומגלח כל ל' ול', ובמלא הבית והקופה (הלכה י"ז), כתב דבודקין אותו ואם אמר סתם נזירי רואין את הקופה כאילו היא מליאה חרדל והוי נזיר עולם ומגלח כל י"ב חודש כשאר נזירי עולם. ותמחו המפרשים בתרתי:

א' קשה דהא פסק בשער ראשי דמגלח כל ל' יום כת"ק, וא"כ גם כאן נימא דאינו נזירות ארוך אלא כמה נזירות כחרדל, ואיך הוי נזירות ארוך. ותירצו רוב המפרשים, [עיין מל"מ (שם) וקר"א, וגרי"ז, וכן מפורש במאירין] דדעת הרמב"ם כהך שינויא לעיל (דף ז.) דדוקא שערות דמובדלות זו מזו אמרינן דקיבל עליו כמה נזירות³⁷ והרמב"ם ס"ל דקופה מלאה חרדל אינו מובדל אלא מחובר, וא"כ שפיר ס"ל דאפילו לת"ק הוי נזירות אחד ארוך. והך סוגיא ס"ל כאידך שינויא דלעיל, ומתיישב היטב.

ב' עוד קשה דהרמב"ם פסק בעלמא דספק נזירות לקולא, ונימא כאילו היא מליאה קישואין, וגם זה מתיישב, דלשיטתו דהוי נזירות אחת ארוך לאידך שינויא דדף ז. שוב י"ל סברת הגמ' דהיכי דנחית לנזירות לא אמרינן לקולא, והגמ' לא הוצרך לרבי אלא לאידך שינויא דקיצותא.

הריני נזיר מכאן עד מקום פלוני אומדין כמה ימים וכו'. ובגמ' לעיל (דף ז.) מוקמינן לה בהחזיק בדרך וכדוהבא בתוס' כאן, ואם לאו אמרינן דקיבל עליו חד נזירות של שלשים יום וכוונתו דאריכא עליו כמכאן ועד מקום פלוני. אמנם לפי הרא"ש שם יתכן דלמסקנא א"צ החזיק בדרך כיון דלא אמר 'אחת'.

ובהא הוי נזיר כמנין הימים ולא אמרינן לת"ק דהוי נזירות חלוקות, לרוב הראשונים זהו קושית הגמ' לעיל (דף ז.) דליהוי כל פרסה ופרסה או כל אוונא כמו בשער ראשי, וע"ז תירצו בגמ' ב' טעמים דכאן הוי נזירות אחת ארוך דרק בשערות ראשו אמרינן דקיבל נזירות אחר נזירות דהוי נזירות חלוקות משום דשערות לית ליה קיצותא או משום דמובדלות זו מזו.

הריני נזיר כמנין ימות החמה מונה נזירות כמנין ימות החמה. בגמ' מבואר דכשהזכיר 'כמנין' יש סברא מיוחדת דנתכוון לכמה נזירות וקשה למ"ל 'כמנין' הא גם בלא"ה

³⁷ דהיינו הגמ' כבר שאל שם (לפי רוב ראשונים דלא כתוס') מתי אמרינן דקיבל אחת ארוך ומתי נזירות חלוקות, ותי' בשני אופנים או דרק בלית ליה קיצותא הוי חלוקות או במובדלות, וא"כ מלא הקופה דלית ליה קיצותא אבל אינו מובדלות שפיר תלוי בב' תירוצי דלעיל.

טהור. אולם הרמב"ם ס"ל דעושה אותו תגלחת טהרה וגם ס"ל דהוי נזיר עולם שפיר תמוה טענת הרא"ש.

וצידדו דמאחר דמיד חל מספק נזירות עולם ומקרי דכבר נחית א"כ ל"ש לצאת מזה, ורק בכמה נזירות ודנין נזירות חדשה מהני שהביא קרבנתי, אבל כאן דאילו חל נזירות עולם א"כ אותו נזירות עצמו ממשיך שפיר קיימת סברת ר' יוחנן, וצ"ע.

דף ח:

ת"ר הריני נזיר כל ימי חיי הריני נזיר עולם הרי זה נזיר עולם, אפילו מאה שנה אפילו אלף שנים אין זה נזיר עולם אלא נזיר לעולם. נחלקו הראשונים מהו הגירסא כאן, דהרא"ש והראב"ד גרסו כמו שהוא לפנינו וכבר הבאנו דף ז. נידון זה דנחלקו הרמב"ם והראב"ד במקבל נזירות לעולם מה דינו, דלהרמב"ם הוי נזיר עולם רגילה כאבשלום דמגלח כל י"ב חודש, ולהרא"ש והראב"ד הוי כנזיר לאלף שנה. והראב"ד הוכיח כדבריו מכאן דאמרו דבמאה ואלף שנה הוי 'נזיר לעולם' ומוכח דלשון נזיר לעולם אינו נזיר עולם, והכס"מ כתב דהרמב"ם יש לו גירסא אחרת והכל תלוי אי היה לזמן קצוב [וצריך למחוק סיום הברייתא אלא נזיר לעולם]. ובחידושי מרן רי"ז הלוי האריך לבאר פלוגתתם אי צריך שיהא מספר מסויים בשביל שיהא נזירות מרובה וכבר הבאנו עיקר דבריו לעיל ע"ש.

וכבר הזכרנו דיתכן דכל דבריו הם כשיטתו דעיקר קבלת נזירות היא קבלת ניהוג, וא"כ מובן דצריך לפרש הימים דזהו עיקר קבלת נזירות שינהג בדיני נזירות לכך וכך ימים, אבל למהרי"ט דמתפס ע"ע חלות קדושה, מובן דאינו צריך לפרש הימים בתוך קבלתו, וא"ש היטב דמהרי"ט דייק דינו מהרא"ש וא"כ שפיר אינו מצריך מספר הימים בתוך הקבלה.

סומכוס אומר הן אחת, דיגון שתים, טריגון שלש, טטרגון ארבע פונטיגון חמש. ופי' הראשונים דהן ודיגון בלשון יווני הוא אחת ושתיים וכו' וצ"ב א"כ מאי קמ"ל, ומשמע בהראשונים דקמ"ל דשאר לשונות מהני, ועיין בראשונים בב"ב דף קסד: שנתקשו מהו החידוש בזה [הא כבר תנן דכל כינויי נזירות כנזירות], ותימצו דנפ"מ היכי דאינו מבין, ויתכן דלפ"ז נתחדש דבר נפלא דגם לשון יווני הוי כלשון הקדוש דא"צ להבין, וכדחזינן דיש תנא במגילה דרך מותר ספרים בלשון הקדש ובלשון יוונית, ועיין בשיעורי הגרמ"ד בזה.

והגר"י ביאר באופ"א לגמרי דדיגון אינו מספר שנים ביונית, אלא בית שיש לו ג' זוית מקרי טריגון, וב' מקרי דיגון וכו' וא"כ הרי לא אמר מספר של נזירות אלא צורה של כך וכך, ואעפ"כ אמרינן דנתכוון לכמות הזויות, וזהו פירוש יקר.

תוד"ה בית עגול. דהואיל ואין לו ד' זויות אין מטמא בנגעים כדמסיק מקיר קירות, עכ"ל. וצ"ע הא פונטיגון

ר' יהודה מתיר שספק נזירות להקל. ותמוה מהיכ"ת נלך בה לקולא. וכפשוטו הכל משום דעת הנוזר, שאינו רוצה להשים עצמו בספיקות, ולכן דעתו שלא יהא נזיר אלא א"כ הדבר ברור. ועיין תוס' שכתבו דאינו נזיר דדעתו שיהא נזיר רק אם ימצא ק' כור, וצ"ע היה לתוס' לומר משום ס"י להקל. וע"כ דספק נזירות להקל היא טעם לפרש בכל ספק וספק באופן הקולא ביותר.

ויש טעם אחרת בספק נזירות לקולא, משום חזקה דמעיקרא, ועיין בקטע הבא.

גדר ספק נזירות להקל

הכא נחית ליה לנזירות במאי לסלוקיה מיניה. וצ"ע מהו הנפ"מ הא אמרינן ספק נזירות להקל. ועיין בחזו"א שכתב דדעת הנוזר רק לענין אי יחול עליו נזירות, אבל היכי דחל עליו ורק דנין אי לעולם או לא בזה השאירו ביד חכמי התלמוד להכריע, ול"ש ע"ז ספק לקולא.

אולם עיין בשטמ"ק, ומהרש"ם (ח"ה, סי' ס"ו אות ז') ורש"ש, שכולן כתבו לבאר סברא חדשה דעיקר טעמא דספק נזירות להקל משום חזקה דמעיקרא דנשאר בחזקתו דאינו נזיר, וא"כ לרבי דהוי נזירות אחת ארוך ורק מספקא לן מתי נשלם הנזירות ע"ז ל"ש חזקה לפוטרו, אלא אדרבה יש חזקה להחמיר. ולפי פירוש זה מבואר דלת"ק אע"ג דחייב בנזירות אחר נזירות וממ"נ נמצא בנזירות מ"מ יש לו חזקת היתר, וכתב הרש"ש הטעם משום דהוי כעין אין מחזיקין מאיסור לאיסור, וכ"כ מהרש"ם, וע"ש שתמה על מהרי"ט שכתב דמחזיקין בכעין זה. וחשבתי דיתכן דאפילו אי בעלמא מחזיקין מ"מ כאן דהוי נדון אחר לגמרי דדנין אי חייב לנהוג עוד פעם ל"ש כלל ענין חזקה, וא"כ אינו ראיה לדברי מהרי"ט. ועיין בקר"א שכתב דנראה דדבר התלוי בזמן ל"ש חזקה ע"ז.

ועיין בחידושי הגר"י לקמן דף יג. באמר הריני נזיר לכשיהיה לי ולד והפילה אשתו, והוכיח הגר"י משם דספק נזירות להקל היינו רק דאינו צריך לנהוג בנזירות, אבל אי נתברר הספק או שיש איזה ספק אחרת התלוי בה אמרינן דהיה נזיר [ובקיצור אינו כלפי שמיא], ודלא כהחזו"א שהבאנו לעיל דהא לדידיה בודאי לא קיבל נזירות במצב של ספק.

ותיהוי ליה תקנתא.. דר"י סבר לה כרבי. ונתקשה הרא"ש אכתי יש לו תקנתא דגם לרבי הוי נזיר עולם ולאחר י"ב חדש מגלח ומביא ג' קרבנות, ואז אילו היה נזירות חלוקות כבר פקע ע"ז ועכשיו מתחיל מחדש ושפיר קיימת ספק נזירות להקל. וכתב הרא"ש דמכאן מוכח דלרבי אינו נזיר עולם אלא נזיר לעולם ולעולם אינו מגלח. והגר"י הקשה דדעת הרא"ש לעיל דף ה. דנזיר עולם אינו מגלח לגמרי אלא מיקל בתער, וא"כ אין זה אותו תגלחת טהרה של נזיר

שהקשו למה אמרו ב"ה טעמא דשלא התנדב וכו' היה להו לומר דיש שאלה, ותי' דאכתי ליהוי נדור מן הגרורות ועי' הוצרכו דאינו כדרך המתנדבים וכוונתם כמש"נ דצריכין לשני הטעמים יחד.

תוד"ה הריני נזיר מן הגרורות ומן הדבילה בש"א נזיר וכו' בתוספתא כינוי כינויין בש"א נזיר וכו' איזה כינוי כינויין האומר הריני נזיר מן הדבילה וכו' דבירושלי קרי לדבילה תירוש, עכ"ל. וצ"ל דגם קורא לגרורות תירוש, ונמצא מבואר פירוש חדש במתני' דכשאמר הריני נזיר מן הגרורות ר"ל מן היין והוי כינוי לין, ודלא כהמבואר בסוגיין³⁸.

ולפי פירוש הנ"ל יליע במאי נחלקו ב"ש וב"ה, ובאמת הדבר מפורש בתוספתא שם (פ"א) דב"ש אומרים כינוי כינויין אסורין, וב"ה אומרים מותרין, ובפרק ב' אמרו מפורש כינוי כינויין אסורין כיצד אמר הריני נזיר מן הגרורות. ונמצא דתלוי בפלוגתתם אי כינוי כינויין אסורין.

והך פלוגתא גופא של 'כינוי כינויין' יליע במאי נחלקו, ובנדרים (דף י:) מצינו דהובא הך תוספתא דנחלקו ב"ש וב"ה כינוי כינויין, ונאמר שם ג' צדדים בביאור מחלוקתם, א' ב"ש סברי כינויין לשון אומות וא"כ גם כינוי כינויין מהני, וב"ה סברי לשון שבדו חכמים והני לא בדו חכמים. ב' לכו"ע לשון אומות וב"ש סברי בהני משתעי אומות, וב"ה סברי דלא משתעי. ג' דלכו"ע כינוי כינויין מותרין מן הדין, וב"ש סברי דגזרינן אטו כינויין, ולב"ה לא גזרינן. ולפי מסקנת הגמ' שם, מתני' דידן בהריני נזיר מן הגרורות הוי רק נזיר מדרבנן, משא"כ לשיטת הבבלי הוי נזיר מה"ת, הרי לן עוד נ"מ ודו"ק היטב.

בענין חזרה תוך כדי דיבור בנזירות, ואיך נזירות מקרי 'הקדש'

וב"ש לטעמייהו דאמרי אין שאלה בהקדש וכו'. וצ"ב מה ענין אין שאלה בהקדש, למי שאמר הריני נזיר מן הגרורות וכוונתו לחזור מנזירותו, ואיזה שאלת חכם יש כאן שיהא תלוי בו. ויש להביא כמה הקדמות להבין הענין על בוריו.

א' להלן (דף לא.) אמרינן דב"ש ס"ל דהקדש טעות הוי הקדש, ולמדו זאת מתמורה דיש ריבוי הקרא דגם בטעה ועשה תמורה חל, דילפינן תחילת הקדש מסוף הקדש, ומזה נלמד דכל הקדש שבעולם מהני אפילו בטעות. ולאור זאת יש נ"מ בדין שאלת חכם.

ג' דהנה עיקר דין של התרת נדרים אע"ג דנלמד מקרא מ"מ יסודו מדין טעות, דהחכם משוי ליה כטעות ע"י שמוצא פתח שאילו היה כך וכך לא היה נודר, וכיון דעיקרו מיוסד על דינא דטעות, ולכן לב"ש כיון דבהקדש אפילו בטעות מהני, א"כ לא יועיל התרת חכם בהקדש דגם אי הוי טעות הרי

שיש לו ה' הרי נכלל בו ד', ומוכח מכאן יסוד גדול דה' זויות אין לו שם ד', ונפ"מ בציצית של ה' כנפות וכבר נחלקו בזה במנחות, ועיין תו"ט בנגעים שהביא ממהר"ם דשפיר תלוי כאן באותו פלוגתא, ועיין חשק שלמה כאן.

פרק שני - הריני נזיר

דף ט.

ביאור דעת ב"ה שמוזכר לדעתם כמה טעמים

הריני נזיר מן הגרורות ומן הדבילה, בש"א נזיר בה"א אינו נזיר. ובגמ' פ"י טעמא דב"ש דאין אדם מוציא דבריו לבטלה, ולכן מפרשינן דמסתמא תחילה רצה לנדור בנזירות ואמר 'הריני נזיר' ומיד נתחרט ואמר שוברו בצדו מן הגרורות, וכאילו לא נתכוון לכלום, ודינו תלוי אי מצי להתחרט מנזירותו תוך כדי דיבור, ועי' פירשו בגמ' דאין שאלה בהקדש [ופירשו תוס' משום דדעת ב"ש דהקדש טעות הוי הקדש, ולכן גם דין שאלת חכם דתלוי בדין טעות ליכא בהקדש], ולכן גם חזרה תוכ"ד דתלוי בדין שאלה לא מהני, ונמצא דאע"ג דבאומרו מן הגרורות רצה לחזור תוכ"ד לא מהני.

אולם ב"ה חולקין עליו דס"ל דיש שאלה בהקדש, וגם ס"ל כר"ש דלא מהני נדר שאינו כדת משום שלא התנדב כדרך המתנדבין. ויש כמה טעמים וצריכין לבררן מה נאמר על איזה ענין.

וכפשוטו גם ב"ה הסכימו דאין אדם מוציא דבריו לבטלה [וכר"מ] ואעפ"כ סברי דמ"מ צריך שיהא איזה פירוש המתקבל על הלב בתוך דבריו וכעין ערך כלי עלי דר"ל דמי הכל. ועי' אמרי ב"ה דאי ר"ל שיהא נזיר מן הגרורות אין זה כלום דלא התנדב כדרך הנודרים וא"א בשום פנים שיהא משמעות לנזירות או לקרבן (כך פי' ברא"ש, וכע"ז בתוס'). ואי נימא כב"ש ולהפסיק דבריו דתחילה ר"ל הריני נזיר ואח"כ מזה, הרי דעת ב"ה דיש שאלה בהקדש.

והנה בזה מתיישב הא דצריכין לשני הסברות המוזכרין בדברי ב"ה בגמ' ותוס', א' דיש שאלה בהקדש, וב' דלא התנדב כדרך המתנדבים, דבאמת הם סתירה זל"ז, דאי הטעם משום דיש שאלה היינו דדעתו לחזור ממה שאמר תחילה הריני נזיר, וא"כ הרי התנדב כדרך המתנדבים ורק חזר מדבריו, ואי הטעם משום שלא התנדב א"כ למ"ל טעמא דאין שאלה בהקדש.

ולהנ"ל הכוונה בזה, דמאחר דס"ל לב"ה דאין אדם מוציא דבריו לבטלה, ולכן צריכין ליישב דיבורו ככל האפשר, א"כ צריכין שני הסברות לעומת שני הצדדים, דאי אמרינן דהכל דיבור אחת אז אמרינן דלא התנדב כדרך המתנדבים ואין בדבריו כלום, ולכן צריכין ליישב דבריו באופ"א (שלא יהיו לבטלה) ונימא דתחילה רצה לקבל נזירות ואמר הריני נזיר, ואח"כ חזר מזה, הרי גם לפי צד זה נימא דיש חזרה תוכ"ד כיון דס"ל לב"ה דיש שאלה בהקדש. וזהו כוונת התוס' ג"כ

³⁸ וכבר העירו דבאמת נחלקו ר"י ור"ל בירושלמי דר' יוחנן פ"י משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה, ור"ל אמר משום כינוי כינויין. וע"ש הנ"מ, ובפלוגתת הקרבן עדה ופני משה.

דף ח

סוגית הדף

בענין קושיא המפורסמת של המנחת חינוך בקיבל
הרבה נזירות איך מגלח בין נזירות לנזירות

מילואים לעלי באר עמוד 53

א. רמב"ם פ"ג הי"ח

ב. כסף משנה שם

ג. מנ"ח מצוה שס"ח

ד. חזו"א סי' קל"ח סק"ו

ה. פרשת נזיר דף ח.

ו. תורת הנזיר פ"ג ה"ו

ז. אשר לשלמה נדרים סי' ח'

ח. ספר הזכרון פחד יצחק עמ' רי"ב רט"ו

ג. האומר הריני נזיר וגו' כשיחיה לי
בן וכו'. שם משנה כלשון רבינו
עלה ידענא מאי קמ"ל וי"ל לדיוקא אלתערין
טעמא דהתחיל למנות את שני אכל לא לא
התחיל למנות עטול לו בן מקדים איהו
ממס סילתא: אמר הריני נזיר כשיחיה לי בן
וכו'. שם משנה כלשון רבינו: והרי שתיקון
בגזירות אחת וכו'. שם עלה דמנתי' נטמא
צימני צני רבי יוחנן אמר קומר ר"ל אמר
איני קומר ר' יוחנן אמר קומר חדא מזירות
אריכתא היא ר"ל אמר איני קומר מזירות דדיה
למוד ומזירות דכריה למוד ע"כ. האי פלוגתא
גא קאי ארישא דמנתי' דקמני הריני נזיר וגו'
כשהיה

א. האומר הריני נזיר
יום אחד וש
אינו מגלה אלא ביום אחד
אחד ושלושים. ואת השניה
את השניה יום ששים. וא
למנן נזירות שניה: **ג. האומר**
כך גולד לו בן. משלים א
לי בן והריני נזיר כך וכך
שלו ומונה את של בנו ואו
א סמ"ג סס: ב סמ"ג עין קס"ו:

פ"ד א האומר הריני נזיר וכו'. כל זה משנה בפ"ג (דף ט"ו.) ולרב משנה דק"ל כוונה לאמר נזירות שלשים יום וכגון שפסק רבינו ז"ל בפ"ג אחרי מאני' שפיר כדאמרין בפ"ק דלבר פדא דמיקין טובא בפירושא דמאני' ולדידיה טעמא דאס' גלה ביום שלשים יא' דמקצת היום ככולו וכשגלה ביום משעה וחמשים יא' משום שלשים ועולה לנזירות אחת ולנזירות שים זהו שכתב רבינו ז"ל שיום שלשים עולה לו אף למנין נזרות שנים:

[illegible]

וְאֵל אֲמָרְיָן בְּגַם ר"י אָמַר אֶפְיֹל תִּמְנָה ר"י הֵסֵם לֹא תִמָּה לִיה לְגִמְרוֹת הֵכָּה תִמָּה לִיה לְגִמְרוֹת
בְּחַלֵּי לְטָקִיקָה מִיָּהִי וּפְרִיז אֲחָזִי לֹא לִימְוִיָּה לְקוֹפֶה כְּאֵלֵי מִלְּאָה קְשׁוּאִין דְּרֹעִין וְתִּסְרִי זֶה
תִּקְנָתָה דְּהַא ס"ד מִירוֹת הָאֵל דְּקָבֵל עֲלֵיהֶם וְשִׁטְרִי יוֹסֵף סָבַר לֵיה כְּרִיז דְּמִנָּה ר"י אָמַר אֵין זֶה
בְּמִלְּאָה אֲחַת לְטָשִׁטִּים יוֹסֵף וְאִסְרִיז שְׁמִלְתָּ אֲחַת לְטָשִׁטִּים יוֹסֵף הָאֲמֹר הִרִי עָלֵי מִירוֹת כְּשֶׁכֶּר דְּרֹעִין וְעִפְשָׁר
הִלָּקָה וְכֹחֹל הִים ע"כ. וְהִסְתַּחבֵּל מִדְּבַר ר"י וְהוֹסֵף הוּא דְר"ש ס"ל דְּע"כ לֹא קִלְמָר ר"י סָפֵק
לִירוֹת הֵכָּה אֵלֶּה הִסְתַּקְסָה הוּא אִם שֶׁלֹּא מִירוֹת מִעִקְרָא אִלּוּ אִם דְּמוּמִיָּה דְּכִרִי אֵלֶּה הִכָּה דְּע"כ
וְהוּא עָלֵי יוֹרְדֵי אֵלֶּה שְׁלֹא מִסְּפִיקִים בְּחִסְפֵּי מִירוֹת נִמְנָה יוֹסֵף קָבַל עָלֵי מִירוֹת אִלּוּ מִזֶּה ר' הִידֹּה
דְּאֻלְטִין לְחֻמְרָא דְּהַא בִּיּוֹן דְּחַל עָלֵי מִירוֹת אֵין יוֹכֵל לְהִסְתַּקֵּן מִמֶּנּוּ לִפִּי שְׁאִיתוּ יוֹכֵל לְגַלֵּל וְלִהְיֵה
קִרְבִּנְתּוֹ דְּשִׁמְחָה לֵאלֹהֵי עַדְיָן מִירוֹתוֹ וְהִיטִי עֲשִׂמָּה דְּמִתְרִי דְּרֹעִין קִלְמָר דְּרֹעִין כְּאֵלֵי מִלְּאָה הִרְדֵּל
וְיִסְרִי כֹל יִמְיוֹ וְלֹא אֲמָרְיָן דְּכִלְטֵי מִלְּאָה קְשׁוּאִין דְּרֹעִין קִלְמָר אֲלִיבָה דְּכִרִי דִּלָּם לֵיה
לְגִמְרוֹת אֲמָרְיָן קָבַל כְּמִלְּאָה הִיכָּה אִלּוּ דְּאֻלְטִין לְחֻמְרָא דְּחַל לֵיה דִּלָּם לֵיה דְּמִירוֹת בְּמִנָּן מִלְּאָה הִיכָּה
קָבַל אִלּוּ דְּרֹעִין אִם הִקּוֹפֶה כְּאֵלֵי מִלְּאָה קְשׁוּאִין וְאֻלְטִין קִלְמָר לְכָל שֶׁכֶּל מִירוֹת וְיִסְרִי הוּא דְּכִרִי דְּע"כ
וְשִׁטְרִי שִׁעִיר מִלְּאָה הִקּוֹפֶה דְּקְשׁוּאִין מִסְּפֵק לֵיה תִּמָּה דֹּחַ לְגִמְרוֹת. וְאִם אִלּוּ דְּמִירוֹת אֲמָרְיָן אֲרִיז
קָבַל עָלֵי מִירוֹת אֲחָזִי לֵיה דְּהִרִי מִירוֹת אֲרִיז דִּית כְּדִין מִיר עֲלֵיהֶם שְׁמִלְתָּ ג' כ"ח מִדָּה לֵיה כִּלְטָשִׁים
וְאֲלִיבָה דְּרֹעִין וְיִסְרִי קִרְבִּנְתּוֹ וְאִם יִמְנָה דְּרֹעִין אִם הִקּוֹפֶה כְּאֵלֵי מִלְּאָה קְשׁוּאִין וְכֹסֶף ר"י חֹדֶשׁ
יִגְלֵה רִיבִּית קִרְבִּנְתּוֹ דְּגִלְטוֹ אִם הוּא הִיכָּה מְנֹזֵר מִמֶּנּוּ ז' וְכֹל לֹא תִמָּה לְגִמְרוֹת מִסְּפֵק דְּשִׁמְחָה דְּאֲמָרְיָן
דְּרֹעִין וְיִסְרִי קִרְבִּנְתּוֹ לֵאלֹהֵי מִינָּן לְטָקִיקָה הוּא מִסְּפֵק דְּלֵיה לְגַלֵּל דְּלִימְלָתָה עַדְיָן אִלּוּ שְׁלֹמִי מִירוֹתוֹ
וְאִלּוּ יוֹכֵל לְגַלֵּל קִדָּה עֲבָר אֲלֹהֵי דְּחַפֵּר אִלּוּ יַעֲבֹר אֲשֶׁר הִכָּה דְּחַפֵּר וְהִכָּה קִרְבִּנְתּוֹ בְּחִסְרֵי מְנֹזֵר
דְּשׁוּב לֹא תִמָּה לְגִמְרוֹת מִסְּפֵק הֵא וְדִלִּי לִיכָּ כִלֵּל וְק"ל. וְאִסְרִי לְרִבְזֵי בְּסוֹף פ"ג מִהֵלִי מִירוֹת שְׁכַת
הָאֲמֹרֶה הִרְיִי מִיר מִלְּאָה הִיכָּה ב' וְרֹחֵן אִם הִקּוֹפֶה כְּאֵלֵי אִלּוּ מִלְּאָה הִרְדֵּל וְיִסְרִי מִיר כֹּל יִמְיוֹ ז' וְ
אִלּוּ לְגַלֵּל מִי"ב חֹדֶשׁ ע"כ. נִהַלֵּם דְּכִרִי כְּרִיז דִּלָּם לֵיה דְּמִירוֹת אֲרִיז קָבַל עֲשִׂמָּה שְׁאִחֵרִי כִבֵּשׁ
הָאֲמֹרֶה הִרְיִי מִיר כְּשֶׁכֶּר רָשָׁי ב' ה"ו מִי שְׁאִמֵּר הִרִי מִירוֹת עָלֵי כְּמִנָּן שֶׁכֶּר רָשָׁי ע"כ וְדִין זֶה
הוּא לֵיה לֵיה עֲלֵיהֶם דְּכִרִי וְדִבֵּר מִימֵה הוּא אִךְ סָפֵק לֵיה תְּרִיז מִתְרִיז דְּסָקְרִין אֲחֵדִיז וְכִבֵּשׁ וְתַעֲבִירֻהּ
וְהִרְדֵּל עַד לִי"ב חֹדֶשׁ מִי"ט וְהִסְתַּחבֵּל דְּכִרִי ע"כ. וְלִפִּי חֻמְרֵה הַנּוֹשֵׂא ג' לֵיה לֹמֵר דְּרִעִיז חֻסָּה
אִלּוּ בְּפִשְׁטֵי דְּמִתְרִי הִרְיִי מִיר וְהִכָּה הִיכָּה בְּדִמְרִיז מִקּוֹמָה לֵיה ר' כ"ח קֹשֶׁה דְּהַא סָפֵק מִתְרִיז ר' כ"ח
וְיִסְרִי מִירוֹת סָסִס דְּסָפֵק מִירוֹת הִלָּקָה וְאִ כְּרִי יִסְרִי וְיִסְרִי רִיז יִסְרִי קֹשֶׁה ג' כ"ח דְּסָסִס סְכִּיבְתּוֹ
וְיִסְרִי דְּמִתְרִי סָסִס סְכִּיבְתּוֹ הִלָּקָה. עֵד קִדָּה דְּרִעִיז מִתְרִיז דְּבִרְשָׁה נִקֵּט כְּשֶׁכֶּר רָשָׁי בְּכ"ח הִכָּה
וְיִסְרִי מִירוֹת נִקֵּט מִימֵה וְהוּא לֵיה לְמַעֲמִית מִלְּאָה הִיכָּה אִם בְּרִישָׁה מִיר שְׁעַר רָשָׁי וְיִסְרִי ז' וְיִסְרִי
לְרִבְזֵי דְּכִרִי הִכָּה דְּלִי יִסְרִי ס"ל דְּמִנָּן שְׁאִלֵּי הִכָּה אִם ס"ל לֵיה דִּיש חֲלוּק בִּין אֲמֹר בְּכ"ח דְּמִנָּן
כְּכִי אִם חֻמְרֵה דְּמִירוֹת אֲרִיז קָבֵל וְהִסְתַּחבֵּל ג' מִתְחַלְקִים אֲכִלְכָּ ר' יִסְרִי סָסִס דְּרֹקֵף אֲמֹר מִנָּן
אֲמֹר דְּאֲמָרְיָן דְּמִירוֹת אֲמֹרֶה אִם מִירוֹת קָבֵ

פ"ד א ב האומר הריני נזיר עד למנין מזרח שמה. רפ"ג דנדרים (דף י"ז) ופ' בתרא ומייתי

ה"ו לוקה פשוט הוא שהרי אין שום דבר שיבדיל בין מזירות לנזירות לשיהיה מותר ביין או להטמא למתים:

ימ האומר הריני נזיר אם אוכל כבר זו וכו' משנה בפרק ג' דנדרים (דף י"א.)
פ"ך א ב האומר הריני נזיר וכו' עד מילות שנים. משנה בפ"ק דנדרים (דף י"א.).
 ז ומ"ש והאומר הריני נזיר ונזיר כשיחיה

התגלחת הרי זה ליקח:
אוכל כבר זו. הריני נזיר
אוכלנה. ואכלה הרי זה
מונה אחת אחר אחת כל
כל שלשים ומביא קרבנו:

י' זה מגלח תגלחת מחרה
שים. ואם גלח ביום שלשים יצא. אמר הריני נזיר שלשים יום
שלשים: **ב** מי שנזר שתי נזירות מגלח את הראשונה ביום
יום אחד וששים. ואם גלח את הראשונה יום שלשים מגלח
גלח יום תשעה וחמשים יצא. שיום שלשים עולה לו אף
הריני נזיר ונזיר כשיהיה לי בן. והתחיל נזירות שלו ואחר
שלו ואחר כמנה את של בנו. אמר הריני נזיר כשיהיה
בן. והתחיל בנזירות שלו ואחר כך נולד לו בן. פוסק נזירות
כך חוזר ומשלים את שלו והרי שתיהן כנזירות אחת. לפיכך
אם

ג. האומר הריני נזיר ונזיר בשחייה לי בן וכו'. משנה כ"ב דנזיר (דף י"א:).
הריני נזיר ונזיר כשיהיה לי בן החמיל מונה את שלו ואח"כ (נזיל) בן
משלים את שלו ואח"כ מונה את של בנו הריני נזיר כשיהיה לי בן ונזיר החמיל מונה
את שלו ואח"כ נזיל לו בן מניח את שלו ומנוה של בנו ואח"כ משלים את שלו ע"כ ופירשו
התוס' ו"ל דנרישא דמשלים את שלו מנלה ואח"כ משלים של בנו ומנלה אבל בקיפא ליכא
אלא גילוח אחד לנזירות שלו ובנו דאי מנלה לנזירות בנו לא מיימחי לי לגידול
שיער

קבל ופקא לן הדין מלתא מדמנא א"ר יהודה הריני נזיר מנין הילכתי קרי' בו משמע דדוקא מנזר
לדמר מנין הלא לא אמר מנין אף שאמר כהילכתי קרי' היינו אומרים דנזירות ארוך קבל ומ"ק
כ"ו דלומר בכ"ף ארי כלאומר מנין ואומר' דנזירות אחר נזירות קבל אבל לא אמר בלא קבל
מנו הריני נזיר שער ראשי' ולו מלא הבית אף מ"ק מורה דנזירות ארוך קבל ורבי ס"ל דלפי' אמר
מנין אמר' דנזירות ארוך קבל ומאי דלמרינן דר' יהודה סבר כרבי ומוקמי למתני' דמלא הבית כרבי
הוא מקמי דיעבידן ענין חלוק בנזירות מנין וזכין ללא הוה ירענין חילוקו או לא הוה מתקלים י"ב ס'
אמר בכ"ף אבל לאחר שיעטנו שני חלוק בנזירות מנין וזכין לתקן בנזירות בכ"ף ופי' או ממתי' דמלא
הקופה דכרי הכל היא ומאי דלמרי' בגמ' סבר ליה מוניה בחדא נזירות קבל עליה בו' לא קאי' עלה
דנמתי' דמלא הקופה דהאיס ד"ה היא ודכתיבנא אלא עלה דכרינא דמנין הילכתי קרי' קבל
דוקא משום דלמר מנין הלא לא אמר מנין אף שאמר בכ"ף' אלו אומרים דנזירות ארוך קבל על
הוה דקדמתי' דסבר ליה מוניה בחדא דלא קאמר בכ"ף ל' יאריה כרבי דנזירות ארוך קבל
ופליג עליה בנזירות מנין בפירוש אבל לעולם דנמתי' דמלא הקופה ד"ה היא ומש"ה רויאן אומה כאלו
היא מלאה מרדל אף ל' יהודה דלית לה דסקנ נזירות ולתקן דינן דנזירות ארוך קבל בנמתי' סלקתיה
ובדלתי' כנזרתי' :

תו אמרין בגמ' ור' יהודה מי סבר לה כרבי והמניא הריני מיר כמנין ימות החמה א"ר יהודה
 מעשה היה כיוון שפסלים מה א' אחרת בשלמות מירות קביל עליהם היינו עומתא דכרין והשלים
 מה אלא א' אחרת מהם קבל עליהם מי זה השלמה כלל ע"ה והסוף פירשו שפיראן וסברין ור' ב'
 ירושים הא הוא דלא שייך לשון השלמה אלא היכא דקבל עליו הרבה מירות אבל היכא שהוא מירות
 א"ר לא שייך השלמה כלל ועוד כמנז דמדיכורא דברי ר' יהודה עלה דמחלף דמ"ק משמע דהשלמה
 דר' יהודה היא דומיא דמ"ק דלא הוה א' מעשה לספור. ור' פירש דלברי האומר מירות מיר כמנין
 ימות החמה א"ר ליתוס מיר ש"ה פשטם ש"ה יוס וכן פירש לקמן עלה דההיא ההריני מיר מנין
 להקטין קיין וכו' דלברי א' הוה הכס מהא לקיטסין א"ר ליתוס מונה היינו מירות ארובת מהא פשטם מהא
 יוס ע"ה. ומלמד שדבר מלך עמלו הוא חיימה הריני מיר מונח היינו הנודל לא ידעמי היכן
 נרמז דבר זה בדברי רבי. עוד כתב פירוש אחר דהאומר מירות מיר כמנין ימות החמה הכוונה היא
 כל זמן שהחמה יורדת הריני ע"ה סוף העולם מונה מירות כמנין ימות החמה לומר כל ימיו יהיה
 מונה מירות של שלשים ומגלת ומציא קרבן ע"ה. ולרבי היא מיר כל ימיו מירות ארוך וגם פירות
 היא ממונה בעיניו ולא דליתא לשון אחר המהשגיחות ע"ה לנאחרות שפירוש כ"ו י"ז: ור' דמסקת
 והכלל היא דר' יהודה סבר כרבי בחדא אפניו עליה בחדא סבר ליה כוונתה בחדא מירות קבל עליה
 הפסל עליה בחדא דליתא ר"ה שאני ליה מנין ורבי לא שאני ליה מנין ע"ה. ורש"י הלכך ע"ה חיי"ט
 שכתב דר"ה ס"ל דמ"ק דהכא אלא מורא איכא בן כמנין דהכא מ"ק דרבי דליתא חדא אחר כמנין
 ולפיכך סבר ר"ה ותגה מחתני דמיריות תלוסס קבל עליו אבל היכא שלא מנה דלא אחר כמנין סבר
 ליה דמיריות חדא איכא קבל עליו וכו' ואיכא איכא מיר כמנין קר דהכא דומיא דקופסא ומגריה
 דלא מ"ק דר' ורבינו והרב פסקו ע"ה וכן הלכה כרבי משמע אלא כמ"ק א"ר אפי' כלל מנין אמרי'
 מירות חלוקות קבל עליו והכא פסקו דהלכה כרבי יהודה ומנואר דלמדיה דוקא היכא שזוכר מנין והו'
 מתיא דסמךן האדרי וכו' ע"ה. והנה מלמד דברי רבינו שפיריות המשנה עוד יש להקשות דבריו רבינו

פ"ק (דף ה'): ג האומר חריני נזיר בשיחיה לי בן עד סמך הכל. פ"ב דמס' נזיר (דף י"ג):
נזמא

 UNIVERSITY OF MICHIGAN PRESS

אחת ה"ז נזיר ל' ואחד יום שאין נודרים שעות ואם אמר הריני נזיר שעה אחת ה"ז נזיר שלשים יום כמ"ש לעיל דפחות משלשים יום לא משכחת לה בנזירות ויש חילוק בין האומר הריני נזיר סתם או פחות משלשים דמ"מ הוא נזיר שלשים כמ"ש ובין האומר בפ"י הריני נזיר שלשים יום דבסתם או

בפחות דהוא נזיר שלשים לכתחלה כלתה הנזירות ביום שלשים ואחד היינו ביום שלשים ואחד מביא קרבנותיו ומגלה ומותר בהדברי' שהנזיר אסור בהם כמו שיחבאר לקמן בעזה"ש.

ובדיעבד אם הביא קרבנותיו יום השלשים ג"כ יצא ומותר בכל הדברים לאחר הבאת קרבנותיו אבל אם פ"י הריני נזיר שלשים יום צריך להביא קרבנותיו דוקא ביום שלשים ואחד ואם הביא ביום השלשים לא יצא כי הנזירות הוא כל שלשים יום עד יום אחד ושלשים וכן כל נזיר לזמן קצוב אינו מביא קרבנותיו עד יום אחר הזמן כגון דנזר על שנה לא יצא אם הביא קרבנותיו סוף השנה רק יום המתחלת השנה השנית וזה פשוט. והנזיר סתם שהוא שלשים או פ"י זמן רב דהוא נזיר עד הזמן שקצב ככלות נזרו צריך להביא קרבנותיו ומגלה תגלחת טהרה כמו שנתבאר לקמן הדין וכ"ז שלא הביא קרבנותיו אפילו זמן

רב אחר מלאת ימי נזרו מכל מקום כל דין נזירות עליו וחייב מלקות אם עושה דברים האסורים על הנזיר כמו בתוך הזמן עד שיביא קרבנותיו ואז הותר בדברים שנאסר בהם ואיזה מן הקרבנות מעכב ואם התגלחת מעכב הכל יבואר לקמן במצות הבאת קרבנותיו בעזה"ש.

והנה זה מבואר בש"ס נזיר ויש פלוגתא בזה אך למאן דסובר דלאחר מלאת ימים אינו חייב על תגלחת ולא על היין אסוקי שם בתויבא דחייב על כולם דכתיב כל ימי כו' ע"ש דף י"ד ואפשר לומר דבדין זה דהוא לא קיבל עליו רק עד הזמן אך מכל מקום נזיר הוא מגזירת הכתוב וכן בקיבל עליו נזירות בפירוש פחות משלשים כגון עשרה ימים דחל עליה נזירות שלשים יום מגזירת הכתוב כמ"ש אם עבר על נזירות אפשר דאין לוקין אלא משום לאו דנזירות אבל לא משום לאו דלא יחל שכתבנו לעיל דלוקין ג"כ משום זה דהוי נזיר כיון דבאמת לא קיבל עליו רק עשרה ימים או זמן קצוב אך זה הוא מגזירת הכתוב דהתורה גזרה דנתקדש בקדושה זו יותר ממה שאמר עד שלשים או עד הבאת קרבנותיו וכיון שהוא יותר ממה שקיבל על עצמו רק מגזירת הכתוב אם כן לא שייך כלל לאו דכל יחל דברו דלא דיבר כלל רק התורה אסרה עליו אם כן אינו עובר רק בלאו המיוחד ואין עובר על הלאו זה ג"כ רק אם עובר בתוך הזמן שהוציא בפיו בתוך העשרה ימים או עד הזמן שקצב עובר ג"כ בלא יחל אבל לא מה שלא דבר כלל רק מחמת גזירת הכתוב.

וכן הנזיר מן דבר בלבד דהוא נזיר גמור מכל מקום אפשר על לאו דכל יחל אין לוקין רק אם עבר ועשה מה שהוציא מפיו כגון דנזר מדין לבד ושתה יין אבל אם גילח או טימא עובר רק לאו דנזיר ולא משום כל יחל ועיין במס' נדרים דף

ג' ע"ב דילפינן דנזיר עובר משום כל יחל מהקישא ובלא זה לא הוי ידעינן אם כן אפשר דוקא בכהאי גוונא דדיבר ולא על מה שלא דיבר כלל. או אפשר כיון דהוא נזיר לגמרי איתקש ואף בכהאי גוונא דלא דיבר עובר בב"י נזירות כיון דהוא נזיר ואיתקש לנדרים וצ"ע ובאתי רק לעזור. והמקבל עליו נזירות לזמן קצוב דהוא נזיר עד הזמן ואז במלאת ימי נזרו מביא קרבנו'

כמ"ש אין חילוק בין זמן קצר או אמר הריני נזיר אלף שנים דודאי לא יח' כ"כ מכל מקום הוא נזיר לזמן וכל ימיו הוא נזיר ואין זה נקרא נזיר עולם רק נזיר לזמן קצוב ויש לו כל דיני נזיר לזמן אף דלא מצוי שיח' כ"כ מכל מקום כיון דנזר בזמן קצוב ה"ל נזיר לזמן קצוב ומאי זה נזיר עולם והחילוק בין נזיר לזמן לנזיר (קצוב) [עולם] מבואר לפנינו בעזה"ש.

האומר לא אפטר מן העולם עד שאה' נזיר ה"ז נזיר מיד שמא ימות עתה ואם אחר נזירות עובר משום כל יחל ואין לוקין דאין בו מעשה וז"ל הר"מ ומ"ש ה"ז נזיר מיד אין הפ"י שתיכף חל עליו הנזירות ואם עבר לוקין משום לאו דנזיר וז"א דעתה אינו נזיר רק מחויב לקבל עליו הנזירות שמא ימות ואם לא קיבל עובר בכל שעה על ב"ת אבל נזיר לא הוי כ"ז שלא קיבל עליו ע"י בסוגיא דנדרים דף ג' ולשון הר"מ שכ' ה"ז נזיר מיד לאו דוקא אלא צריך לקבל עליו מיד ע"ש בתוס' ובר"ג וברא"ש וחשש זה שמא ימות ע"י בלחם משנה מה שפלפל בזה וע"י בס' שער המלך בה' סוכה פלפול ארוך ומראה מקום אני לך.

ושיטת הר"מ דעובר מיד בכל תאחר ואינו תלוי דוקא בג' רגלים וכן דעת הר"ג שם ודעת הרא"ש דצריך ג' רגלים לענין ב"ת ואין כאן מקומו ובעזה"י במצוה דכל תאחר יתבאר זה. אמר הריני נזיר שתי נזירות או שלשה ה"ז נזיר כמנ"ש אמר כל נזירות שלשים יום ובכל שלשים מביא קרבנותיו ומגלה ומתחיל למנות נזירו' שני' ואפילו אמר הריני נזיר מאה אלף נזירות מונה אחת אחת עד שימות או ישלים כל הנזירות שנדר וזה מבואר בש"ס ובר"מ. וכ' הר"מ בסוף פ"ג המקבל עליו נזירות כחול הים כו' גילח כל למ"ד יום ומתחיל למנות נזירות שני' וכן לעולם דקיבל עליו הרבה נזירות ובכל תגלחת ותגלחת אינו שותה יין ולא מטמא למתים ואם שתה או נטמא אפילו ביום התגלחת ה"ז לוקה וכ' הכסף משנה דפשוט הוא שהרי אין שום דבר שיבדיל בין נזירות לנזירות שיהא מותר לטמאות או לשותות יין עכ"ל.

והנה אם כי זה פשוט לדעת רבינו הכסף משנה אני בעניות דעתי איני מבין דבר זה. דהנה אנן קי"ל ומבואר בר"מ פ"ח ויתבאר בעזה"י לקמן דנזיר המביא קרבנותיו כיון שנזרק עליו אחד מן הדמ' הותר לשותות יין כו' והתגלחת הוא מצוה ואינו מעכב ואם לא גילח יום זה מגלח אח"כ אפילו לזמן מרובה לקיים המצוה ונחזי אנן אם נזיר הכי' קרבנותיו ולא גילח היום דמצוה עליו לגלח למחר ובכל יום שקיבל עליו עוד נזירות בודאי אסור לקיים מצות גילוח בימי נזור כי תגלחת אסור לנזיר ועובר אם גילח בעשה ולא תעשה כמבואר בר"מ

אפשר דרבי קרא דוקא לענין נדרים ושבועות ולא לענין שאלה. עי' במל"מ שחקר בזה והובא בחיבור זה. וקטן וקטנה שוים הם לדינים אלו כי אין חילוק בין אנשים לנשים עוד יש דין בנזירות מה שאינו נוהג בשום נדר ושבועה והוא הלכה מפי הקבלה (עי' השמטות) דאב מדיר בנו בנזירות אם הוא קטן כיצד אמר לבנו הקטן הרי אתה נזיר או שאמר בני נזיר הרי הבן נזיר ומביא ק"ט וקרבן טהרה והדינים מהסוגיא וכ"נ דעת הר"מ דזה דוקא אם הבן שתק. ונראה הן דשתק מיד שהזירו אביו או לא שמע כלל כשהזירו אביו ואביו נהג בו נזירות וכששמע שתק ה"ז נזיר ואפילו מיחה אח"כ לא מהני כיון שפ"א שתק וכן אם הוא שתק נראה דלא מהני אם הקרובים מיחו כיון דהוא שתק אך אם תיכף כששמע מיחה או גילח או מיחו קרוביו קודם ששמע הוא רק הקרובים שמעו ומיחו או גילחו אותו נתבטלה הנזירות אבל אם הקרובי' שמעו ולא מיחו ג"כ אין יכולים למחות עוד עי' בתוס'.

הב"ל נראה דאם הוא בעצמו שמע ולא מיחה אין מחאת הקרובים מועלת כלל רק אם הוא לא שמע והקרובים שמעו מהני מחאתם תיכף ונ"מ אפילו שמע הוא אח"כ ולא מיחה מכל מקום כבר נתבטלה הנזירות מחמת הקרובים וכן אם הקרובים לא מיחו מכל מקום הוא בודאי יכול למחות אף שהקרובים הסכימו אך הקרובים א"י למחות אם הסכים הוא או שתק בשעת שמיעתו וכן אם שמעו ולא מיחו הקרובים א"י עוד למחות. ואינו מבואר עד היכן הקרבות להקרא קרובים ונראה דאפילו קרוב כ"ד יש לו דין זה ונראה ג"כ אם קצת קרובים שמעו והסכימו הם בעצמם א"י למחות אבל קרובים אחרים יכולים למחות ונתבטלה הנזירות רק הוא עצמו נראה דאם הוא מסכים אין שום קרוב יכול למחות וגם לאחר הסכמתו אינו יכול למחות בעצמו ג"כ ואם הוא מוחה בשעת שמיעה אין מועיל שום הסכמה רק מחאתם מועיל אם הוא לא שמע עדיין ותיכף דוקא בשעת שמיעה מועיל המחאה ודוקא קרוב זה שהסכים אין יכול למחות וקרוב אחר יכול למחות ועיין בתוס' בסוגיא שם וברע"ב במשנה שם.

ע"ל בפסקי' המתחלת והנה כתבת דהתגלחת יכול להיות אחר שחיטה קודם זריק' עכשיו ראיתי בס' שיטה מקובצת כתב במשנה גבי תגלחת טהרה כו' דהתגלחת צריך להיות אחר זריקה ע"ש. אך צ"ע מה שכתבתי לעיל. ודוקא אב יכול להזיר את בנו ולא אם דרך הלכה למשה מסיני וכן אין האב מזיר את בנו דהלכה למשה הוא דרך אב מזיר את בנו הקטן בנזיר ואפילו אם הקטן מופלא סמוך לאיש מכל מקום יכול האב להזירו בנזיר עד שיביא שערות לאחר י"ג שנים אז אין האב יכול להזיר אותו. ואם הזיר האב לבנו הקטן ובתוך ימי הנזירות הגדיל יש דיעות דעת רש"י בסוגיא שם דלא נתבטלה הנזירות והתוס' דעתם דכשהגדיל נתבטל הנזירות ע"ש ועי' בתוי"ט סוף פ"ג דסוטה דכ' דנראה דדעת הר"מ כדעת התוס' וצריך אריכות גדול ואני באתי רק לקצר ולרמוז ומראה מקום אני לך.

ואין העשה דגילוח יוכל לדחות עשה ולא תעשה דקיימא לן אין עשה דוחה עשה ולא תעשה ואי דהעשה ולא תעשה דנזיר איתא בשאלה ודחי להו עשה כמבוא' ביבמות ז"א דהעשה דגילוח דנזיר ג"כ איתא בשאלה ה"ל שוים ואינו דוחה והוא פשוט.

ועי' בס' ט"א בר"ה בסוגיא דבל תוסיף אם כן כאן לדברי הר"מ דתיכף חל עליו נזירות שני' היינו בנזרק עליו אחד מן הדמים דהותר מנזירות ראשונה תיכף באותו רגע חל עליו נזירות שני' דאין רגע מפסיק אם כן היאך מבואר דבכל ל' יום מביא קרבנותיו ומגלח כיון דתיכף אחר קרבן הראשון דאז הותר מנזיר' הראשון' חל עליו תיכף השני' אם כן היאך יכול לגלח והרי הוא עובר בעשה ולא תעשה ואין העשה דגילוח דוחה כמ"ש. הגע בעצמך אם נזיר הביא קרבנותיו ולאחר שנזרק עליו אחד מן הדמים קיבל עליו עוד נזירות בודאי אינו רשאי לגלח ה"נ כאן כיון דתיכף חל עליו ואין רגע מפסיק האין רשאי לגלח דאין עשה דוחה כו' ולומר דתגלחת הנזיר מבואר בר"מ דהוא לאחר שחיטת השלמים היינו הקרבן האחרון ובדיעבד מהני אחרי שחיטת הראשון היינו החטאת עי' בר"מ פ"ח אם כן אפשר דמגלח לאחר שחיטה קודם זריקה דאז

אינו חל הנזירות שניה ואי היאך מגלח שעדיין נזיר' הראשונה עליו ז"א דהוי מצותו בכך. אך זה דוחק כיון דמצות נזיר לגלח אחר הקרבן השלישי אין סברא שלא היו זורקין דם משום קרבן עד שישחוט השלישי דהיה לו לבאר זה ואף אם נאמר דבכל נזירים אין קפידא לגלח אחר זריקה רק כאן צריך להמתין ולא יזרוק שום דם עד שישלח קודם הזריקה ה"ל להש"ס ולהר"מ לפרש זה דבקיבל שתי נזירות צריך לגלח קודם זריקה דוקא והוא דבר חדש ואינו פשוט כ"כ ולא על הר"מ בלבד קשה כי ודאי דבריו ברורים דאסור לשנות יין וכו' כי תיכף אחר הזריקה אחד מן הדמים יצא מאיסור נזירות ראשונה וחל תיכף נזיר' שני' דיש מקום לחול. ולומר דאין חל נזירות השני' עוד לאחר תגלחת זה אין סברא כיון דיכול לעכב התגלחת עד זמן מרובה אין סברא שלא יהיה חל הנזירות ולשתות יין כו' כיון דכבר הותר הנזירות הראשונה אם כן בודאי חל וא"כ היאך מגלח ע"כ צריך לגלח קודם זריקת דמים אחר השחיטה וה"ל להר"מ לבאר זה ואין זה דבר פשוט וצ"ע ובאתי רק לעורר. *שוב ראיתי מפורש בנזיר דף ס' ע"ב דתגלחת הנזיר לאחר זריקה ע"ש אם כן צ"ע. וקטן מופלא סמוך לאיש אם קיבל עליו נזירות הוא נזיר מן התורה ומביא קרבנות כנזיר גדול דמופלא סמוך לאיש פוסק הר"מ דהוא מן התורה ועי' בראב"ד שדעתו דמופלא אינו רק מדרבנן והדברים עתיקים.

וב"ל אישי ישראל יש אצלם דין נזירות אם קבלו עליהם ונוהג בנשים ובעבדים ג"כ אך נזירות מפר הבעל כשאר נדרים ובעבד כופה אותו לשנות יין עיין בר"מ אבל אם אינו כופה או ששחררו גומר נזירתו. וכן נח אינו נוהג נזיר' והכל מבואר בש"ס ובר"מ ולהאריך בפרטי הדינים צריך חיבור מיוחד. וקטן מופלא אם קיבל עליו נזירות אם יכול לשאול על נזירתו או

שאל חירות שלשים יום בכלל חירות עולם שהרי חירות שלשים יום גם הבאת קרבנותיו ותגלגלתו בכלל חירותו, ואילו אמר כ"ג לי יום ע"מ שלא אחייב בקרבנות לז' אחר כלום והיו מתנה על מה שכתוב בחורב, ואילו לא היה מתחייב בקרבנות באמת לא היו חיל חירותו כלל שאין חירות לחלואין, ואילו חזיר לעולם היו חזיר חף שאינו מתחייב להביא קרבן אחר לי, וכיון שאף חירות לי יום שלו היו ספק מהיכן נתחייב זכרן אי מפני שלשון קבלתו לי יום, או לי קבלתו כל ימיו, וכיון שרצונו בחירות לי יום אפשר דנחית לספיקא כדי שלא יתבטל כל חירותו, ואין רצונו לבטל כל חירותו, ולפיכך לא אמרין כאן לא נחית חזיר לספיקא, וזה דוקא לרבי אבל אי חירות הרבה קבל עליה ואף ודאי רצונו בחירות לי יום והבאת קרבנות ותגלגלתו אחר כך שיש ספק בחירות הרבה זכר מבריע שאין דעתו לספק ונתחייב בודאי להכרעת הכד של חירות אחת כדי שלא יכנס לספק.

ויש לעי' למח לי טעם זה חיפוק לי דבחירות לעולם אין ספקו חמור מודאו שהרי בודאו ג"כ אינו מביא קרבן ואינו מגלה לעולם, והי"ל כחזיר שמשון דאמר נדרים י"ט ב' דמודה ר"י דספיקו אסור, וי"ל דספקו חמור מודאו שמה יעמא ואינו יכול להביא אשמו, ואפי"ג שאינו מפסיד כלום בזה מ"מ אין רצונו לחסר מזה כמש"כ חז' נדרים שם, ועוד דהכא מפסיד שאינו יכול להביא קרבנות של חירות ראשונה דלמלא הוא חזיר לעולם.

ויש לעי' במש"כ הרא"ש לעיל ז' א' דלכך מפרשין אריכא לי מלתא לקולא משום ס"י להקל הלא מסקין הכס דבמידו דאית לי קיאותא או יומי לרבה ל"א הרבה חירות קיבל עליה אלא חירות אחת, ובהאי חירות אחת אינו ר"ע אלא חזיר לעולם וכמש"כ הרא"ש במתני ח' א' בכשער ראשי לרבי, וא"כ לא שייך כאן ס"י להקל כיון דקיבל עליו חירות אחת ודאית ואין כאן רק ספק אי חירות אחת של לי יום או כל ימיו וכדמסקי' בסוגין, אמנם הרא"ש פ"י שם ע"ם העולם היינו סוף עולמו והיינו חזיר עולם, ומיהו עדיין קשה שאין חירות לי בכלל חזיר עולם אפי' לרבי ב' א' דחזיר עולם מגלה כל לי יום, שהרי אין קרבנותיו מחירין לו יין ועומאה, מיהו הרא"ש כ' בסוגין להוכיח דכשער ראשי לרבי הוא חזיר לעולם ולא ר"ע דא"כ מאי משי' ר"י סדר כרבי אכתי גס לרבי פסיק מני חירות קשואין ומבואר דהרא"ש ס"ל דחזיר עולם נמי כשמצוי קרבנותיו פקע מני חירות ראשונה וחיל עליו חירות חדשה וכמש"כ לעיל ס' קל"ז סק"א ב'.

כ' והנה למסקנא לא קי"ל כמתני דהאומר מלא הבית או מלא הקופה אינו חזיר אלא לי יום כיון דקי"ל כסחם מתני דעכרות דספק חירות להקל וסתמא דכחם עדיפא דהיו צהרייתא וקתני לה כחם גבי הילכתא פסיקתא, ומיהו קשה הא דאמר ר' יוחנן אפי"ר ר' יהודה ב' ונמאי דמסיק אינו אלא דר' יהודה עלמו דסדר כרבי יכול לסבור דמלא הקופה הוא חזיר כל ימיו אבל משנתנו דסדרה דלא כרבי ע"כ כר"ש אחי' דספק חירות להחמיר ולשנא דר' יוחנן משמע שצא לחלוק על חזקיה ולאוקמא מתני אפי' כ' יהודה וכן הוא סוגית הש"ס בכל מקום ולפי' המפרשים אין עיקרן של הדברים של ר' יוחנן אלא למידק איך יסבור ר' יהודה במלא קופה ואין זה סוגית הש"ס.

והנה הרמב"ם ז"ל פסק במשנתנו דהאומר מלא הבית מלא הקופה הוא חזיר כל ימיו אפי"ג דספק כ' יהודה דספק חירות להקל וגם פסק דלא כרבי באומר כ"ג כשער ראשי וכבר נתקשו בזה הלח"מ והחז"מ, ונראה דהרמב"ם ז"ל מפרש בזה דפרין אמאי לא נחזייה לקופה כ' לא מקשה אעיקר דברי ר' יוחנן אלא מלתא באפי נפשה הוא ודברי ר' יוחנן הוא אפי' אי יומא דמלא חרדל חירות הרבה קיבל עליה כרבנן דרבי מ"מ לא אמרין כאן לא משיל חזיר נפשי' לספיקא דכיון דיש כאן ספק אי מלא זכא אי מלא חרדל קאמר ורואה בחירות אחת בודאי ע"כ מחית לספיקא דאי לא מחית לספיקא גם חירות אחת לית לי דאי באמת מלא חרדל קאמר ולא מיתפס חירות הרבה משום דאלגנו הוא ספק גם חירות אחת לא חיל עליה דאי אפשר לחלק דבורי' וחירות אחת לא קאמר וכיון דרואה הוא בחירות ע"כ מחית לספקא, והמקשה בזה ס"ד דר' יהודה סדר כרבי מדאמר לקמן כ"ג מנין הילקטי קין משמע דוקא דאמר מנין

אמרין חירות הרבה קא קיבל עליה אבל בלא מנין חזיר לעולם וזהו פריך דרואי לומר דלא כיון להרדל אלא לקשואין ודלועין כדי להבוי לי תקנתא וכדאמרין לעיל ז' א' דבמידו דאית לי קיאותא אמרין חירות הרבה קא קיבל עליה כדי להבוי לי תקנתא לגלגל כל לי יום והיינו נמי טעמא דרבנן בכשער ראשי דמונה חירות הרבה דאין לנו לומר שקבל עליו דבר דאית לי תקנתא לעולם ואף רבי לא פליג אלא באומר כשער ראשי דלא משמע לי לרבי חירות הרבה בזה לי שנתא אבל באומר מלא קופה שהדבר שקול אי חרדל קאמר אי קשואין ודלועין אית לן למימר דודאי רואה הוא במידו דאית לי תקנתא ובה דאמר בגמ' ס"ד דחירות הוא דקיבל עליה היינו חירות אחת דר' יהודה סדר לה כרבי ר"ל דהמקשן בזה ס"ד דר' יהודה ס"ל כרבי והנה לא מצינו בגמ' בהדיא צמאי דמסקל לי להמקשן אלא בזה דאמר בגמ' מי שני לי לרבי מנין כ' כבר נסתלק לי דוקי' דהמקשן צמאי דנקט ר"י מנין וכיון דרבי פליג אפי' צמנין י"ל דאין מעליותא צמנין כלל או ר"י לא נחית לרבותא ונקט לשון מנין ובה"כ בלא מנין.

ו' ח' ב' כימי הלכנה, וצערין ט' ב' הגי' כימות החמה כימות הלכנה, וצמלי"מ פ"ג מה"כ ב' דצחוס' גרסין תריוכו בין צמנין בין כימות, ותמה דהא צמדי דאית לי קיאותא ואין מובדלות לכו"ע חד חירות הוא, ונראה דבימים כימי נמי הוא כאמר מנין דאי ימים קאמר לא יתכן לומר כימי, והלכך אפי"ג דאית לי קיאותא אמרין דמנין חירות קאמר, ולא דמי לאמר כשער ראשי כהילקטי קין, הכס שפיר איכא למימר כשער ראשי ימים אס לא שאמר בהדיא מנין דלטפויי מלחא קאמר, אבל כימים ימים א"א לפרש, ומיהו אין זה הכרח גמור דהא רבי פליג גם בזה ומהפרש צמנין זה הימים יהיה חזיר, ומ"מ כימים דינו צמנין הילקטי דר"י דסדר כרבנן צמנין כ"ה צמימי החמה, ולפי"ז נראה דאין לדייק ממתני דקתני צמנין ימות החמה דדוקא מנין דהא כימי נמי מנין הוא, ואי דאמר ימי ודאי ימים קאמר, אבל הרא"ש ז"ל נדחק לתרץ למח לא דייקון ממתני דמידו דאית לי קיאותא ימים קאמר, וס"ל דגם באמר ימים רואי לומר מנין חירות אי לאו דאית לי קיאותא וכמש"כ לעיל סק"ג, מיהו מש"כ הרא"ש דכימי ימים קאמר תמוה מהא דערבין ומאה דחוס'.

ז' א' ולחזי' כאילו מלאה קשואין כ', החז' פ"י דה"כ זכא וחד חירות הוא, והלשון דחוק, והרא"ש פירש דאי קשואין ודלועין חז"ל מידו דאית לי קיאותא ומתפרש ימים ולא מנין חירות, כדאמר לעיל ז' א' ולפי' חז' צמדי דאית לי קיאותא אריכא לי מלתא קאמר.

ר"מ פ"ג ה"ח ובכל תגלגלת ותגלגלת אינו שוחה יין ואינו מעמא למחיס, כ' הכ"מ ופשוט הוא שהרי אין דבר שיצדיל בין חירות לחירות לשייכס מותר ציון, ל"ע כיון שזרק עליו אחד מן הדמים הותר ציון ולטעמא דלמחיס כמו שפסק רבינו לקמן פ"ה ה"ה וחירות שני' אינה חלה עליו עד שגלגל תגלגלת מזבח ודאי כן הוא דעת הבודד שלא תחול שני' עד שתחסיס כ' מלתא הראשונה [ואפשר שאף אם פירש שתחול חירות שני' מיד קדם שיתגלגל תגלגלת מזבח אמרין בזה אין חירות חלה על חירות ואין השני חלה ועי' נדרים י"ז] וא"כ יש לו היתר צמחית יין וצטומא דמחיס צין הבאת קרבנותיו לתגלגלת.

י"א א' אבל סבור הייתי שהכמים מחירין לי כ', נסתפקו בזה בגמ' ב' ענינים, א' שאין טעות זה עדיף מאינו יודע שהחזיר אסור ציון דלרבנן הוא חזיר מכל דכשם שהמקבל עליו דבר אחד מהחירות אסור בכולן כדילפינן לעיל ג' ב' מקראי [ועממא דכשם שהמקדש את האשה ואומר חזן משאר כסות ועונה חיילי קדושין וחייב בכולן דלאו כל כמיני' לשנות גברי' בהלכה שאמרה חורה שאין קדושין לחלואין כ"ג החשיבה חורה את זה שקבל עליו מקלח חירות כרואה לשנות את גברי' החירות שאמרה חורה ואין חירות לחלואין ונתחייב בכולן] כ"ג זה שטעם וסדר שיחירו לו חכמים את הין או את העומאה ולא קבל עליו את אלו ואסר זכרן על כרחו מפני שקבל את השאר ולפי"ז מפניכ משהתנו וגרסינן כ"ג אסור ור"ש מחיר והלכו רבנן לשיטתן ור"ש לשטתו. ב' דעטת זה דקסדר הייתי שהכמים

דף ה.

← דין תגלחת בנזירות אחר נזירות

א. הריני נזיר כשער ראשי וכו' הרי זה נזיר עולם ומגלח אחת לל' יום. וכ' הרא"ש "ובו ביום מתחיל נזירות ואינו שותה יין ואינו מטמא למתים לעולם". וכ"כ הרמב"ם פ"ג הי"ח ובכל תגלחת ותגלחת אינו שותה ביין ולא מיטמא למתים ואם שתה או נטמא אפילו ביום התגלחת לוקה, וכ' הכס"מ פשוט הוא שהרי אין שום דבר שיבדיל בין נזירות לנזירות לשיהיה מותר ביין או להטמאות למתים עכ"ד.

והמנ"ח מצוה שס"ח תמה איך מותר לו לגלח על נזירותו, דכיון דתגלחת אינה מעכבת ומיד שנזרק עליו א' מן הדמים הותר מנזירות הראשונה וחלה עליו נזירות שניה, וא"כ נאסר בתגלחת מחמת שחלה עליו נזירות שניה.

והנה בתוספתא (פ"ד ה"י) מי שנזר שתי נזירות ונטמא קודם שגילח על נזירות ראשונה, ר"א אומר צריך להביא קרבן טומאה, ר"י אומר אי"צ מפני שיצא מכלל ראשונה ולכלל השניה לא בא. והאו"ש פ"ג ה"י מבאר דכולהו ס"ל דתגלחת אינה מעכבת, ור"א סובר כיון דמותר לשתות יין גם קודם תגלחת תו חלה עליו נזירות שניה ומשו"ה כי נטמא מביא קרבן טומאה משום נזירות שניה, ור"י סובר כיון דצריך לגלח משום נזירות ראשונה ומצות תגלחת עליו, לא חלה נזירות שניה לחצאין, ולכן על טומאה ג"כ אי"צ להביא קרבן טומאה. ולפי"ז י"ל דהרמב"ם פסק כר"א דחל עליו נזירות שניה קודם תגלחת, ומשו"ה לוקה אם שתה יין או נטמא, אכן לענין תגלחת באמת לא חל עליו נזירות שניה כיון שעדין מצות תגלחת הראשונה עליו.

וכן מבו' בשיטמ"ק להלן דף י"ג: גבי הא דתנן הריני נזיר ונזיר כשיהיה לי בן וכו'

משלים את שלו ואח"כ מונה את של בנו. ופירשו התוס' דמשלים את שלו בקרבנות ותגלחת ואח"כ מונה את של בנו. ובשיטמ"ק כ' מה"ר עזריאל וז"ל דכשם שימי נזירות בנו אינן מתחילין עד לאחר מנין שלו, "לגבי תגלחת נמי לא חייל נזירות בנו עד לאחר גילוח ולהכי מותר לגלח", והיינו דבאזכרה מ"ט מותר לגלח כיון שלא חל נזירות השניה עד לאחר תגלחת הראשונה, ומשמע דהיינו דוקא לענין תגלחת אבל לענין איסור ליטמא ולשתות יין באמת חל עליו נזירות מקודם.

ב. החזו"א (סימן קל"ח סק"ו) הקשה על הרמב"ם וכמ"ש"כ הכס"מ דאסור ביין משום נזירות שניה, דהא לא חל נזירות שניה עד אחרי תגלחת מצוה, וא"כ יש לו היתר לשתות יין ולטמאות למתים בין הבאת קרבנות לתגלחת. ומבאר דהטעם דלא חל עליו נזירות שניה משום אומדנא דדעת הנודר שלא תחול שניה עד שתתקים כל מצות הראשונה. וכ' עוד דאפשר שאף אם פירש שתחול לא יחול דאמרינן בזה אין נזירות חלה על נזירות. וראה עוד מש"כ החזו"א סימן קל"ז סק"ד שנקט לעיקר את הטעם דמסתמא לא קיבל עליו נזירות שניה עד שיגלח ראשונה דאל"כ יהא אסור לגלח, וכ' עוד דבקיבל עליה נזירות הרבה, נטמא אחר קרבנות קודם גילוח אינו מביא ק"ט. ולהאמור לעיל מדברי האו"ש הוא פלוגתא בתוספתא.

והנה כמו"כ ילה"ק במתני' דלהלן י"ג: מניח את שלו ומונה את של בנו ואח"כ משלים את שלו, ומבו' בתוס' שאם נזירות שלו מרובה שישאר ל' יום לגידול שער מותר לגלח על של בנו, וקשה הרי הוא עומד באמצע נזירות שלו ואיך מותר בתגלחת על נזירות של בנו, והניחא לפמ"ש"כ החזו"א הנ"ל לצדד דהא דלא חל שניה משום דאין נזירות חל על נזירות, וכן לפמ"ש"כ מה"ר עזריאל

וכ"כ החזו"א (סימן קלז, ח וסימן קמ, יא) שראוי לתגלחת בעינן לעיכובא. וא"כ אם תחול הנזירות השניה ומחמת זה יאסר בתגלחת הראשונה נמצא שלא יוכל לגלח על הראשונה ונחשב שאין הראשונה ראויה לתגלחת וממילא התגלחת תעכב חלות הנזירות השניה. וכ"כ במנחת שלמה נדרים דף ד. ובשיעורי אשר לשלמה בנדרים ג.:

הריני נזיר כשער ראשי וכו' ומגלח אחת לשלשים יום. הרא"ש מסתפק אם ירצה לעמוד בנזירותו בלא הבאת קרבנותיו רק שלא ישהה ג' רגלים שלא יעבור בבל תאחר אם הרשות בידו להשהות כמו נזיר סתם דס"ל שיכול להשהות הבאת קרבנותיו. וכ' הדעת נוטה כיון שכל ימיו הוא מחוייב בנזירות אין לו לאחר מלהשלים כל מה שיוכל. והקדן אורה (ד"ה עוד) פירש בכונתו שעובר בבל תאחר.

והקשה אמאי בגמ' ריש נדרים לא אוקמי דמשכחת בל תאחר דנזירות בכה"ג. ובאמת צ"ב לשיטת הרא"ש בנדרים ד. שנזיר שטימא עצמו עובר בב"ת רק לאחר ג' רגלים מדוע כאן יעבור מיד. ובספר דברי מרדכי (סימן יג) כ' שאין כונת הרא"ש כאן משום בל תאחר, אלא שע"י שמשהה תגלחתו יחסר לו קיום נזירות ממה שקיבל על עצמו, כגון אם יחיה עוד שבעים יום, שאם היה מגלח מיד נוהג קיום ימי נזירות בשלש נזירות, ואם שהה עשר ימים נמצא שנהג קיום ימי נזירות רק שתי נזירות וחסר לו נזירות אחת, והרי קיבל על עצמו לנהוג קיום ימי נזירות כל ימיו. ע"ש עוד מש"כ בזה.

נזיר לעולם

רבי אומר אין זה מגלח אחת לשלשים יום. כ' הרא"ש שאין לו דין נזיר עולם כאבשלום אלא הוא נזיר לעולם וכמו שקיבל נזירות למאה שנה. אבל הרמב"ם בפיה"מ כ'

בשיטמ"ק, את"ש דהתם שאני דנזירות של בנו קדמה ומשו"ה לא חל איסור תגלחת מחמת נזירות שלו על נזירות של בנו, כיון שקדמה נזירות דבנו, אמנם לפי מה שנקט החזו"א הטעם דלא חל נזירות שניה משום אומדנא דדעתו שלא יחול עד שישלים הראשונה, התם א"א לומר כן שהרי הוא עומד באמצע נזירותו. נובחי' ר"מ שמחה דט"ו הקשה מד' הירושלמי פ"ב ה"ט בשם ר' יוחנן דכשמניח את שלו ומונה את של בנו, אם נטמא בנזירות בנו והתרו בו משום נזירותו לוקה. ומבואר דחל איסורי נזירות שלו על נזירות של בנו שקדמה. ע"ש ואכמ"ל].

ג. והחזו"א בסימן ק"מ סק"כ כתב בזה"ל "וצ"ל דכן הוא מדיני הנזיר שאם שנים משולכות על השניה לעזוב ולתת מקום לראשונה ולהשלים מצותה" עכ"ד. ומוריניו הגרי"ג אידלשטיין שליט"א אמר דתגלחת מצוה דנזירות אינו סותר לקדושת נזירות, ומעולם לא נאסרה תגלחת מצוה לנזיר. ויש לסמוך לזה מש"כ המלבי"ם (הובא בארזי הלבנון פ"ב אות קכ"ח) לפרש אסמכתא מקרא שמותר לגלח על נזרו בתוך נזירות אחרת. [וראה מש"כ להלן דף יד. בענין זה].

ונמצא דנאמרו בזה ג' דרכים. א. החזו"א דלא חל נזירות שניה כלל ומותר ביין וטומאה. ב. האו"ש בתוספתא דחל נזירות שניה לחצאין, לאיסור יין וטומאה ולא לתגלחת. ג. דחל נזירות שניה לגמרי אלא דתגלחת מצוה אינה בכלל איסורי נזיר.

ד. ביאור נוסף בזה הובא בשלמי יוסף (עמוד עט) ממרן הגרי"ש כהנמן זצ"ל שתירץ קושית המנ"ח שלא חל הנזירות השניה קודם התגלחת של נזירות הראשונה דאעפ"י שאין תגלחת מעכבת מ"מ ראוי לתגלחת בעינן, כדמוכח להלן דף מו: ואם אינו ראוי מעכב,

ומדבריו של הגאון למדתי ישוב לפסק הרמב"ם פרק י"ז ממעשה הקרבנות הלכה יוד נדר עשרון ומחצה ואמר אילו הייתי יודע הייתי נודר כדרך המתנדבין הרי זה מביא שנים ותמה שם בכ"מ למה לא חילק הרמב"ם דדוקא היכא דאמר הרי עלי מנחה חצי עשרון ועשרון הוא דמביא שנים אבל היכא דאמר הרי עלי מנחה עשרון וחצי עשרון אינו מביא אלא אחד וכדאוקימנא בגמרא אליבא דזעירי דלשיטת הרמב"ם הלכה כוותיה ולהנ"ל יתכן דכיון דמתחלת דיבורו קבל עליו מנחה של עשרון שוב דיינינן למה שאמר אחר כך וחצי עשרון דהוי יד לתיבת מנחה ומש"ה מביא שנים דמה שאיהו בעצמו אמר מקודם הרי עלי מנחה לא גרע מנזיר עובר לפניו דשיטת כמה מרביותא היא דמהני בהריני לחודיה מטעם יד וכמו באומר אהא והנה כבר נתברר לעיל פרק ראשון הלכה ו' דדעת רבינו היא דבכל הידות בעינן שיגמור בלבו יעו"ש בארוכה ולפ"ז הכא גבי האומר הרי עלי מנחה עשרון וחצי עשרון דפסק רבינו דשואלין אותו ואם אמר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך אלא כך הייתי מתנדב כדרך המתנדבין בודאי דלא גרע מהיכא דקאמר בלבו דכיון דקאמר דאילו היה יודע שאין מתנדבין אלא עשרון שלם היה מקבל עליו עשרון שלם איכ נהי דבשעת נדרו לא ידע מזה אבל מ"מ הא גלי דעתיה דגם בשעת הנדר למנחה התכוון וכל כי האי גונא דיינינן תורת יד והוי כאילו אמר תיבת מנחה גם אסוף דבריו של חצי עשרון והא דבגמרא אוקימנא מתניתין דוקא באומר הרי עלי מנחה חצי עשרון ועשרון אבל באומר להיפך מנחה עשרון וחצי עשרון שדינן ליה לתיבת מנחה אעשרון ונשאר החצי עשרון בלי מנחה היינו משום דשיטת הרמב"ם היא דהך מילתא דזעירי דמחלק בין היכא דאמר מנחה בין היכא דקאמר מנחת קמיתאמרא בין לב"ש ובין לב"ה דלב"ש טעם חילוק זה הוא דכיון דדיינינן ליה למה שאמר אח"כ חצי עשרון לחזרה מדבריו הראשונים אלא דלדידהו לא מהני חזרה מש"ה בעינן דוקא שיהיה במה שאמר מתחלה דיבור של הקדש שלם ולב"ה טעם החילוק הוא דבאומר אילו הייתי יודע הייתי מתנדב כדרך המתנדבים גזינן ליה לסוף דיבוריה שלא היה כדרך המתנדבים וכל ההקדש מחמת דבריו הראשונים ומש"ה בעינן שבדבריו הראשונים בפני עצמם יהיה דיבור של הקדש מועיל וכבר נתבררו דברים אלו בכ"מ ולח"מ יעו"ש וס"ל לרבינו דהא דמקשינן בגמרא אזעירי ממתניתין דהרי עלי עשרון וחצי עשרון היינו דוקא לב"ש דלדידהו אי אפשר לומר דהא דקאמר אח"כ וחצי עשרון ליהוי יד לתיבת מנחה וכנ"ל דכיון דלדעת ב"ש כל עצם הטעם דהמקבל עליו חצי עשרון מביא עשרון שלם הוא משום דתפוס לשון ראשון ותפסינן למה שאמר אח"כ חצי עשרון לחזרה מדבריו שאמר מקודם הרי עלי מנחה אח"כ האין

תאמר דמה דקאמר חצי עשרון ליהוי יד לתיבת מנחה אדרבה הא אנן להיפך אמרינן דבשעה דקאמר חצי עשרון חזר בו ממה שאמר מנחה ומש"ה כיון דתורת יד אין כאן ורק דעלינו לדון מכח מה דקאמר בתחלת דבריו מנחה שפיר קאמרינן בסוגיא דאחרי דשדינן תיבת מנחה אעשרון וממילא דנשאר החצי עשרון בלי מנחה ולא אמר כלום אליבא דזעירי ומן ההכרח הוא לאוקמי מתניתין דוקא באומר הרי עלי מנחה חצי עשרון ועשרון וכל זה הוא לב"ש אבל לבית הלל דלדידהו אוקימנא מתניתין דוקא באומר אילו הייתי יודע הייתי אומר כדרך המתנדבין אם כן נהי דשדינן ליה לתיבת מנחה דקאמר בתחלת דבריו אעשרון דוקא מכל מקום לא נשאר מה שאמר אח"כ וחצי עשרון בלי מנחה דמדיון יד אנחנו גומרינן דבריו והיי כאומר מנחה ודו"ק.

ובגוף קושיית האור שמח דאמאי לרב נזיר שתיים נשדייה לתיבת נזיר אמה שאמר שלשים יום יש להעיר מסוגית הירושלמי פ"א דנזיר הלכה ב' דהאומר הריני מן הוגים ומן החרצנים הוי נזיר אכל מין ומין לר' יהודה עד שיזכיר ויום ולר' מאיר אפילו לא הזכיר ויום וכדאיפליגי לענין שבועה לא לך ולא לך יעו"ש וה"נ באומר ויום אחד שדינן תיבת נזיר גם אסוף דבריו וגם עפ"ז יש למצוא ישוב לפסק הרמב"ם הנ"ל במעשה הקרבנות אלא שאין כאן מקומו.

הלכה ו' מי שאמר הריני נזיר שתי נזירות או שלש או ארבע ה"ז נזיר כמנין שאמר כל נזירות מהן שלשים יום ובסוף כל שלשים ושלשים מגלח ומביא קרבנותיו ומתחיל למנות נזירות שניה.

ובמנחת חינוך מצוה שס"ח הקשה בכאן קושיא עצומה דכיון דאנן קי"ל דנזרק עליו אחד מן הדמים הותר הנזיר לשתות יין ורק דרמאי עליו מצות תגלחת ואם לא גילח בשעת הקרבת הקרבנות מגלח לאחר מכאן אפילו לאחר כמה ימים ואם כן תיכף אחרי זריקת קרבן אחד של נזירות ראשונה פסקה מעליו נזירות זו וממילא חלה עליו נזירות שניה דאין רגע מפסיק ביניהם ונמצא דתיכף אחר זריקת אחד מן הדמים חל עליו איסור תגלחת משום נזירות שניה ואם כן האין מצי לקיים מצות תגלחת של נזירות ראשונה הא אין עשה דוחה ל"ת ועשה דנזירות ולא שייך הכא לומר דנזירות איתא בשאלה ומש"ה היא נידחת וכמו דאמרינן בש"ס ריש יבמות לענין תגלחת מצורע דהא גם מצות תגלחת של נזירות ראשונה ישנה בשאלה וכמו כן לא שייך הכא הטעם שכתב הרמב"ם בתגלחת מצורע משום דימי סיפורו אין עולין לו ונתבטלה ממנו מצות קדוש

כתובתה ואח"כ קבל עליו נזירות דבוראי שערו לא נאסר בהנאה כדן שער הנזיר דהא אי אפשר לו לאדם לאסור בהנאה דבר שאינו שלו ומכל מקום נזירות תופסת בו דלא גרע ממצורע שנזירות תופסת בו ואע"פ ששערו אינו נאסר בהנאה וכמו שנתבאר וממילא דהוא הדין גם לאידך גיסא דמכיון ששערו מותר בהנאה שוב לא שייכא ביה מצוה זו דקדוש יהיה כל עיקר דלעולם איסור ההנאה של השער ומצוה זו דקדוש יהיה גדל פרע שער ראשו תלויים הם זה בזה.

וְלִפְנֵי נמצא דנזיר שהקריבו עליו קרבנותיו והותר בכל הדברים הכתובין בפרשה אלא שעדיין עומד הוא לפני תגלחתו ובאותה שעה קיבל עליו נזירות חלה עליו נזירותו השניה בלי העשה דקדוש יהיה גדל פרע דמכיון דשער ראשו אסור הוא בהנאה עדיין מכח נזירותו הראשונה שוב הוי כמוכר שער ראשו לאחר דתו לא מצי לאתפוסי אשערו שוב איסורים וכנ"ל וממילא גם אם יגלח שערו לא יעבור כי אם איסור דתער לא יעבור אבל לא אעשה דגדל פרע.

והשתא קושית המנחת חינוך מתישבת בטוב דנזיר זה שקיבל עליו הרבה נזירות דקיי"ל ביה דבסוף כל שלשים ושלשים מביא קרבנות ומגלח הוה ליה כמו המקבל עליו נזירות בשעה שהוא עומד בין הקרבת הקרבנות ובין התגלחת אלא שהוא קיבל עליו נזירותו מקודם על מנת שתחול עליו באותה שעה וכבר נתבאר דכהאי גונא אין כאן מצות עשה דגדל פרע ולא עבר כי אם אלאו דתגלחת גרידא וממילא מותר לו לגלח תגלחת מצוה של נזירות ראשונה דאמרינן עשה דוחה לא תעשה והוה ליה ממש כנזיר ומצורע לטעם שנתן בו רבינו. והדברים שמחים ת"ל.

וְעַל פי דרכנו יש לישב מה שהקשה באור שמח בסוף הלכות אלו בהך דאיפלגי ר' יוחנן וריש לקיש בנזיר דף י"ד בנטמא בימי צרעתו דר' יוחנן סבירא ליה דסותר וריש לקיש סבר דאינו סותר ובפשוטו נראה דלטעמייהו אולי דקמיפלגי בירושלמי פ"ח דנזיר אם שער נזיר שנצטרע מותר בהנאה דלר"ל דאית ליה דמותר בהנאה ממילא אינו סותר דלא קרינא ביה וטמא ראש נזרו ולר' יוחנן דאית ליה דשערו אסור בהנאה סבירא ליה דסותר דהא בנזירות קאי וכיון שכן קשה דרבינו פסק שם בפרק עשירי הלכה ב' דשער נזיר שנצטרע מותר בהנאה ואף על פי כן פסק בפרק שביעי הלכה יוד דנטמא בימי צרעתו סותר כל הסודמין משום דבנזירותו הוא עומד — ולהנ"ל הדבר נכון דאי אפשר לומר דטעמא דהך מאן דאמר דאינו סותר הוא משום דשערו מותר בהנאה דהא בתוספתא פרק רביעי

יהיה דהא הכא נזירות שניה נזירות מעליא הוי ואין לומר דהתגלחת היא בין שחיטה לזריקה דאז נזירות שניה לא חלה עליו דזה אינו דלהדיא אמרינן בנזיר דף ס' דתגלחת הנזיר זמנה לאחר זריקת דמים יעו"ש שנשאר בצ"ע.

ונראה בזה ע"פ מה שנתבאר לעיל פרק ב' הלכה י"ט דהנה הלכה רוחת היא דאין נזירות לחצאין ועד כאן לא קמיפלגי ר' שמעון ורבנן באומר הריני נזיר מן החרצנים או מן הזנים אלא דלר' שמעון לא הוה נזיר כלל ולרבנן כל דיקדוקי נזירות עליו אבל כולי עלמא מודו דמן החרצנים לחוד אי אפשר להיות נזיר וכבר הבאתי לעיל בפ"א הלכה ט' דברי המנחת חינוך מצוה שסי'ח שחקר שם אם היינו דוקא היכא דמצי לחול אכל האיסורין אבל באופן דלא מצי לחול אכולו חל אפילו אמקצתו או דילמא לא שניא יעו"ש בדבריו שהכריע דבכל אופן אין נזירות לחצאין ואפילו היכא דלא מצי לחול אכולו לא חייל גם אמקצתו. ונראה לי לומר דהך מילתא לא איתאמרא אלא בנוגע לענין האיסורין של הנזירות אבל לענין העשה של נזירות שהיא העשה דקדוש יהיה לא שייך זה ונזירות בלי עשה זו אינה קרויה נזירות לחצאין ולענין עשה זו תפסינן כצדדא קמא של המנחת חינוך דאם לא מצי עשה זו לחול עליו חלה הנזירות בלי עשה זו וראיה ברורה לזה דהא שיטת רבינו היא בסוף פ"ז מהלכות אלו דנזיר שנצטרע בטלה ממנו מצוה זו של קדוש יהיה ואפילו הכי חוינן דאפשר לו למצורע שיקבל עליו נזירות וכדאמרינן בהדיא בירושלמי פ"ח הלכה ב' במצורע שנזיר וכן הוא ברמב"ם פרק עשירי מהלכות אלו אלמא דאע"ג דמצורע זה בשעה שמקבל עליו נזירותו אי אפשר לה למצוה זו של קדוש יהיה שתחול עליו מכל מקום נזירות תופסת בו והרי הוא נזיר בלי מצות קדושה ועל כרחך דכל כי האי גונא לא מיתקרי נזירות לחצאין. ודין זה הוא חדא דאית ביה תרתי דהא פסק רבינו בפרק יוד מנזירות הלכה ב' דנזיר שנצטרע שערו מותר בהנאה ודברין נובעים מסוגית הירושלמי הנ"ל והיינו טעמא משום דכתב רבינו דבמצורע ליכא עשה דקדוש יהיה וכיון דכל עצם הדין דשער נזיר אסור בהנאה נפקא לן מקרא דקדוש יהיה וכדאיתא שילהי פרק האיש מקדש ממילא במצורע דלא שייכא גביה עשה דקדוש יהיה שוב גם שערו מותר בהנאה יעו"ש שם באור שמח שכתב כן ואם כן כמו דמוכח ממצורע שנזיר דנזירות בלי עשה דקדוש אינה קרויה נזירות לחצאין כמו כן מוכח דנזירות בלי איסור ההנאה של השער אינה קרויה נזירות לחצאין דהא בהא תליא.

ומעתה ניחוי אנן האין הדין באם אחד מכר שער ראשו לחבירו וכגונא דאמרינן בגדרים דף ס"ה אפילו אתה מוכר שער ראשך אתה נותן לה

בלשון נדר מוכח דרוצה לעשות גם איסור גזירה ולכן שפיר חלה שבועתו.

ובש"מ נדרים הביא עוד דהגי' שלפנינו בירושלמי היא דלחד מ"ד נדר בלשון שבועה אסור ושבועה בלשון נדר מותר, ואפשר דהאי מ"ד יסבור דנדר בלשון שבועה מהני מתורת יד אבל שבועה בלשון נדר לא מהני משום דשבועה ליכא ידות וכמו דמשמע מפשטות התוס' בסוגיין ד"ה ומ"ש, וכן הביא במאירי להלן ד"ט שיטה כזו, [ויעוי' מה שכתבנו לעי' סי' ה' אות ג' בביאור שיטות אלו באופן אחר].

סימן ח

הערה בענין מגלח על נזירות הראשונה קודם שנוהג את הנזירות השניה

דף ג' ב'

הערה בנזירות חלה על נזירות

בגמ' שהנזירות חלה על הנזירות, ובר"ן כ' ח"ל כגון דאמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום דלא אמרי' דלסגי לי' בשלשים יום וכו' עכ"ל, ומשמע מדברי הר"ן דזה פשיטא דחל עליו ב' דיני נזירות, ורק דס"ד דליסגי לי' בלי יום וקמ"ל דבעי ב' פעמים לי', אולם ברא"ש כ' ח"ל ואי לאו קרא הו"א כיון דכבר הו' נזיר לא חיל תו נזירות עלי' עכ"ל, ומשמע דאי לאו קרא לא חיילא כלל נזירות שני'.

ובש"מ הר"ן נראה לפי מה שכתבאר בסוגיא לק' די"ז ובראשונים שם דנזירות על נזירות באמת חלה הנזירות השני' מיד ורק דניהוג הנזירות הו' אחר סיום הנזירות הראשונה, [ועוד יבאר בזה בס"ד בסוגיא שם], וממילא מובן מאד דברי הר"ן דלענין ענש הדין דיכול לחול א"ס קרא דהו' כמו שעשה ב' סיצות לנזירות, ורק דאי לאו קרא ס"ד דניהוג א' מהני לב' הקבלות נזירות, ובזה קמ"ל דמחמת קבלתו על כעת נריך לנהוג אח"כ ועי'.

וא"ל ז"ע בזה ממה שבי' הר"ן בהמשך דבריו בד"ה הניחא דבקבל עליו ב' נזירות צבת אחת א"ס קרא דשניהם חלים, ולכאז' חילוק הר"ן בין קיבל עליו ב' נזירות בב"א או בזאח"ז שייך רק אי נימא דהנידון הוא לענין אם יכול לחול קבלת ב' נזירות, ועל זה אחיא קרא דיכול לחול כעת ב' קבלות, ובזה מובן מאד דיש מקום לומר דכל מה דס"ד דאין הנזירות השני' יכולה לחול הוא משום דאין נזירות חלה על נזירות שכבר קיימת, ומשו"ה

היכא דעדיין לא חלה נזירות [היינו כשמקבל ב' נזירות בב"א] יכולים לחול ב' הקבלות בב"א אף בלא קרא, אבל לפי מה שביארנו דזה פשיטא גם בלא קרא דגם באמר בזאח"ז חל שני הקבלות ורק דס"ד דבלי יום סגי עבור ב' הקבלות, א"כ גם בקיבל בב"א למה לא יעלו לו ימים אלו לב' הנזירות ומה חילוק יש בזה בין בקיבל בב"א או בזאח"ז וז"ע.

→ **רפב"מ** פ"ד מהל' נזירות הל"ב: מי שנזר שתי נזירות מגלח את הראשונה ביום אחד ושלשים ואת השניה ביום אחד ושלשים עכ"ל, וצמנחת חינוך מנ"י שס"ח תמה על הרמב"ם דהא קי"ל כחכמים דס"ל במס' נזיר דמ"ה ב' דתגלחת אינה מעכבת ואחר שהביא קרבנותיו מותר לשתות יין וליטמא למתים והיינו שכלתה הנזירות הראשונה, וא"כ מיד אחר שהביא קרבנותיו עוד קודם שגילח כיון שנסתיימה הנזירות הראשונה חלה עליו השני' והרי הוא נזיר מיד, וא"כ איך יכול לגלח והרי אסור בגילוח מחמת נזירותו השני' בלאו ועשה ואין עשה דגילוח דוחה ל"ת ועשה.

וא"ל יעוי' באור שמח פ"ג מהל' נזירות הל"י שהביא דתניא בתוספתא נזיר פ"ד מי שנזר שתי נזירות וכו' נטמא עד שלא גלח ר' אלעזר אומר נריך להביא קרבן טומאה ר' יוסי אומר א"ס מפני שינא מכלל ראשונה ולכלל שני' לא בא ע"כ ויעוי' ש באור"ש מה שהאריך בזה, ועכ"פ מבואר בתוספתא דהך תנאי ס"ל לתרווייהו דתגלחת לא מעכבא [דהרי ר' יוסי נמי מודה דינא מכלל ראשונה] ומ"מ פליגי דר' אלעזר סבר דהשני' חלה עליו מיד ור' יוסי ס"ל דעד שלא גילח אין השני' חלה עליו.

וא"ל מיושב היטב דעת הרמב"ם דפסק כר' יוסי דעדיין לא חלה השני' ומשו"ה עדיין יכול לגלח על הראשונה.

וא"ל ז"ע באמת בטעמא דמילתא אמאי לא חלה עליו הנזירות השני' כיון דתגלחת הראשונה אינה מעכבת, ואולי הי' אפשר לומר לפי מה דמוכח בסוגיא דנזיר דמ"ו ב' דאף דתגלחת לא מעכבא מ"מ בעי שיהא

ראוי לתגלחת ואם אינו ראוי מעכב, וא"כ הכא אין יכול לחול הנזירות השני' דכיון דאם תחול הרי לא יוכל להתגלח על הראשונה, והוא נחשב אין ראוי לגילות הראשונה ואז תגלחת מעכב, ומשו"ה כל שאין מגלח על הראשונה אין השני' יכולה לחול.

ועדיין יש לעי' דיהי' מותר לו לגלח זמן מסויים, וכיון שמוחר לו זמן מסויים כבר מקרי ראוי לתגלחת, והוא הדין דאם לא גילח מיד יהא אסור לו לגלח אח"כ, דלענין ראוי לתגלחת סגי בזמן שיש בו כדי לגלח ולא בעי שיהא גילוח בפועל ועי'.

ג. ובאופן אחר יש לומר בזה, דאף דאמר' דתגלחת אינה מעכבת ומותר בכל איסורי נזיר, אבל מ"מ נשאר על הנזיר קדושת השער, משום דגם מנחת תגלחת וגם איסור גילוח קודם הזמן הוי הכל מחמת קדושת השערות, וכדכתיב בקרא קדוש יהיה גדל פרע וגו' ואכמ"ל], וא"כ כל זמן שלא קיים מנחת גילוח עדיין נשאר קדושת השערות דנזירות הראשונה, ולפי"ז יתכן דזהו טעם דאין יכולה לחול הנזירות השני', משום דהרי כל זמן שלא גילח איכא עליו קדושת השערות דנזיר, וממילא לא יכולה לחול קדושה על השערות מחמת נזירותו השני' כיון דהם כבר קדושים, וכל שלא חל קדושת שערות מחמת הנזירות השנייה עדיין מותר לו לגלח מחמת נזירותו הראשונה.

ורדין זה הוא לכו"ע, ומה דנחלקו ר' אלעזר ור' יוסי בתוספתא [שהביא האו"ש] לא נחלקו לענין דין גילוח אלא לענין איסור ליטמא למתים, דר' יוסי ס"ל דמותר לו גם ליטמא למתים והיינו דלא חלה הנזירות השני' כלל, ור' אלעזר ס"ל דאף דמותר לו לגלח וכמש"נ מ"מ חלה הנזירות לענין ליטמא למתים.

ובבבבב פלוגתיהו י"ל לפי מה שנסתפק במנ"ח מנז' שס"ח בדין אין נזירות לחנאין אם הוי רק כשחסר צעם קבלתו דמקבל לחנאין, אבל באופן דאין חסרון בקבלתו אלא דמנז' החלות אין יכול לחול חלק מהנזירות [כגון שנשבע שלא ישתה יין ואח"כ קיבל נזירות דאיסור לא ישתה אין יכול לחול מדין אאחע"א, ויעי' מה שכתבנו בס"ד להלן סי' ט' אות ד' על מה שנקט דבזה חשיב דלא חל הנזירות], אם גם בזה יש דין אין נזירות לחנאין ולא חלה נזירותו כלל אז דבזה כיון דאין חסרון בקבלתו אין כאן חסרון דאין נזירות לחנאין יעו"ש, ויתכן לומר דבספק זה נחלקו תנאי בתוספתא, דר' יוסי ס"ל דגם בכה"ג יש חסרון דאין נזירות לחנאין ומשו"ה ס"ל דכל שלא גילח על הראשונה ועדיין קדושת שער דנזירות

הראשונה עליו, ואין יכולה לחול עליו קדושת שערות מחמת נזירותו השנייה לא חלה עליו כלל נזירות השנייה משום דאין נזירות לחנאין ורשאי ליטמא למתים, אבל ר' אלעזר ס"ל דבכה"ג ליכא חסרון דאין נזירות לחנאין כיון שהוא קיבל עליו קבלה גמורה ורק שלא יכולה לחול ולכן אף שלא חלה נזירות השנייה לגבי תגלחת שפיר חלה לגבי שיהי' עליו איסור טומאה למתים.

ועיני לק' דף ד' א' דאיכא חד מ"ד דס"ל דנזיר והוא בבית הקברות חל עליו כעת נזירות לגבי איסור תגלחת וענבים ולא חל לגבי טומאה, ולא מקרי בכה"א גוונא אין נזירות לחנאין, [ויעי' מה שכתבנו שם בזה בס"ד דדיני נזיר בבית הקברות].

בנדר בקום ועשה

בבבב בשלמא כל יחל דנדריים משכח"ל כגון דאמר כר זו אוכל ולא אכלה עובר משום כל יחל דברו, ובגליון הש"ס תמה בזה דהא נדר בקום ועשה לא משכח לה, ואולי אפשר לומר בזה דהכא איירי כגון שנדר לאכול קדשים דהוי מנז' דבכה"ג חל הנדר בקום ועשה, ואין אין זה מוסכם דננדרי מנז' יש כל יחל ויעי' בזה להלן ד"ח א' בר"ן ובימוקי יוסף בסוגיא שם, ויעי' גם מה שהאריך בזה ברמב"ן על התורה ריש פרשת מטות], אולם עדיין ז"ע אמאי נקט הש"ס בכה"ג ולא נקט הש"ס איסור נדר בעלמא דאיסור חפלא.

ואולי אפשר לומר דהנה בהמשך הגמ' פריך אלא כל יחל דנזירות היכא משכח"ל וכו', ופי' הראשונים דכוונת הגמ' להקשות היכי משכח"ל בנזירות שיהא לאו דכל יחל לחודה בלא לאו נוסף, ודבריהם ז"ע דהרי גם בנדריים איכא איסור מעילה מלבד איסור כל יחל ולא אשכחן איסור כל יחל גרידא, [ומיהו לפי מה שהעלה במשנה למלך פ"ד מהל' מעילה הל"ט דננדרי בלא התפסה ליכא איסור מעילה ניחא, אולם אין דין זה מוסכם, ויעי' מה שכתבנו בזה לעי' סי' א' ענף ב'] ולכן מוקים הש"ס לכל יחל בנדרי מנז' דננדרי מנז' דקום ועשה לא שייך מעילה.

פיהו אכתי ז"ע דהרי בנדרי מנז' איכא מלבד איסור כל יחל גם איסור כל תאחר, עוד ז"ע דאשכחן בנהנה פחות מש"פ דליכא איסור מעילה [כדאי' בשבועות דכ"ב א'] ובכה"ג משכח"ל איסור כל יחל בלא מעילה.

סימן לא

תשובה למכתב הערות על ספר תורת הנזיר

שלהי מנחם אב תש"ח. ארווערן על שפת הים.

כבוד הרב הגאון הנעלה ר' חיים שטיין שליט"א, שלום וברכה!

אפריון נמטייה לכת"ר על מכתבו הנחמד הממולא בהערותיו המחוכמות ישרים ומשמחי לב כדת של תורה. ונא לסלוח לי על איחור תשובתי, כי מפאת היותי נמלא בקיענה הגיע מכתבו לידי באיחור זמן. וזו היא גם כן הסיבה להעדרם של כמה ליונים במכתבי, כי על כן מחוסר ספרים הנני במקום הזה.

(א) באות אי השיג כת"ר על מ"ש פ"ד ה"ג על מ"ש לדברי ר' יוחנן בירושלמי פ"ד ה"ח דאמר ד"ה משניתק מלא תעשה לעשה אין באיסורי נזיר דלאחר מלאת אלא עשה. וע"ז כתב כת"ר בזה"ל: ולדעתי נ"צ דר"י ס"ל דוקא אחר זריקת דמים קודם תגלחת אינו אלא צעשה אפילו אם ס"ל תגלחת מעכצת, אבל קודם זריקת הדם ודאי לוקה על כל האיסורים, וממקומו הוא מוכרע דכלא ר' יוחנן נותן בזה טעם אמאי אינו מפר אחרי זריקת הדם קודם תגלחת משום שניתק מל"ת לעשה, אבל קודם זריקת הדם אחר מלאת שפיר מלי להפר, הרי מוכרח מזה דאחר מלאת לוקה דאם לא כן מ"ש אם נזרק או אחר מלאת קודם זריקה. עכ"ד כת"ר. לדעתי אין שום מקום לומר דע"י זריקת אחד מן הדמים האיסור משתנה מל"ת לעשה, דהא חזין דאף לדידן, דהנזירות נפסקת על ידי זריקת אחד מן הדמים היינו משום דמפרשין קרא ד"ואחר ישתה הנזיר יין" אחר מעשה יחידי, אלמא דכלאו האי

קרא לא היינו יודעים דצעינן מעשה כלל, ודרשות הש"ס דף י"ג אינן אלא דרך שקלא וטריא אליבא דר' יוסי בן חנינא וממילא נשמע מזה דגם להך מ"ד דס"ל דתגלחת מעכצת, ולדידיה קרא דואחר ישתה הנזיר היינו אחר כל המעשים כולן, הוי הכ קרא דואחר ישתה המקור היחידי להמשיך איסורי הנזירות לאחר מלאת. ומאחר דכל חידושו דר' יוחנן בירושלמי אינו אלא דלא אמרינן דקרא דואחר ישתה אהדריה לאיסורא קמא דכל הלליון דשייכי בנזירות, אלא דהוה מילתא חדתא ולא הוה מכלל עשה דדוקא לאחר מכאן הותר ציין ולא מקודם, ממילא ברור הוא דאין שום הצדל איזה דבר נכלל בקרא דואחר ישתה, דלעולם תפסינן דכל מה דנכלל בכה קרא לא קאי אלא צעשה. ולהך מ"ד דתגלחת מעכצת נכללו בהאי קרא כל המעשים כולן דהיינו קרצנות ותגלחת. וממילא גם לפני הקרצנות אין כאן כ"א עשה. ואין דרך לנעות מזה.

והא דהקשה כת"ר דאם כן גם לפני זריקה לא יפר כשם דאינו מיפר לאחר זריקת אחד מן הדמים, יעייין נא כת"ר ברמז"ס הלכות נזירות פרק שמיני דין ח' ודין י"א דתגלחת דאחר מלאת סותרת שלשים. ובדברי הר"מ פ"ו ה"ח כבר זכר מרן צאור שמח [בהל"ה שם] לכוון אל האמת בהגהתו שכן מלאתי במאורי [נזיר י"ד: ד"ה נזיר] שניכר מדבריו שמעתיק לשון הרמז"ס כפי הגהה זו. ופשוט דגם לר' יוחנן דלאחר מלאת אינו אלא צעשה מ"מ כשגלחוהו לסעים וילעך למנות שלשים כדין סתירת התגלחת, בודאי דבתוך שלשים הללו הדר דינו בבתוך מלאת

סותרת אלא צניזרות מועטת ולא צניזרות מרובה, ועוד דבא דנחלקו חכמים ור"א צמתינתין דריש פרק שלישי [ט"ז]. צנעמא ציוס ק"א אם סותר שלשים או שצעה אין זה אלא מחלוקת בדרבנן אבל מדאורייתא אין דין סתירה אפילו צעומאח כל שאינו בתוך מלאת. וכל זה לא יתכן אלא לפי שיטת הצצלי אבל צירושלמי הרי מפורש איתמר ביה דדין הסתירה דיוס ק"א הוב מן התורה וכמו"כ לענין סתירת התגלחת מצואר צירוש' דהוב דין סתירה צעמס ולא משום דתיבוי לה מה לגלח הרי שפיר גם התוס' מלי מודי דיש דין סתירה דתגלחת גם לאחר מלאת.

ואודיע בזה לכת"ר את נערי שאלעערתו צהך ענינא צדצרי הרמז"ס צהך הילכתא שהעתיקה צפ"ד מנזירות הלכה י"ז צנזרק דמה ואח"כ שמע צעלה אע"פ שעדיין לא גילחה אינו יכול להפר. ואינו יודע מה טעם לדברים אלו שכתב ואח"כ שמע צעלה, דמה איכפת לן אם שמע צעלה קודם זריקה. צצקשה מכת"ר לעיין בזה.

והנה הלל"ח [פסחים מ"ד: נו"ק או"ח ג"ג] כתב דאם יאכל הנזיר ח"ש צרגע האחרון של איסור הנזירות דל"ש אז חזי לאילטרופי גם לרי יוחנן דס"ל ח"ש אסור מה"ת לא יעצור צכה"ג, ותפס עליו המנחת חינוך [סוף מלוה שע"צ] דהרי צרגע האחרון הוא לפני זריקת אחד מן הדמים ושפיר שייך חזי לאילטרופי דשמא יתאחר הכהן בצריקתו. ולהנ"ל ח"ש דרי יוחנן לשיטתו דלאחר מלאת אין כאן אלא עשה ושפיר הוי צרגע האחרון היינו צרגע האחרון של יום מלאת צדודאי אין הללו דנזירות והעשה דואחר ישתה מלטרפין.

← **(ב) בפ"ג** ה"ו כהצתי ליישב קושיית המנ"ח צקיבל עליו שתי נזירות אין

מותר לגלח צינתיים אי ס"ל דתגלחת אינה מעבצת. וע"ז דנתי דכ"ז שלא גילח הרי שער אסור בהנאה מחמת נזירות הא' וממילא אינה חלה המלוה דקדוש יהיה מחמת נזירות הצ' ואחי עשה ודחי לא תעשה. וע"ז כתב כת"ר צזה"ל: דהלל מחמת נזירות הא' אסור רק השער שעלו צשעת הצאת הקרצנות או צשעת מלאת אבל השער הגדל אח"כ נאסר ונתקדש מחמת נזירות השניה ושפיר אפשר לעשה דגדל פרע לחול עליו. עכ"ד. הנה כך מילתא דשערות שלמחו לאחר כך משכחת לה צשני אופנים, או דכל שער ושער מתגדלת והרי היא ארוכה עכשיו מצתחלה או דשערות חדשות לגמרי למחו צינתיים. והשתא ניחוי אן הרי צאופן הא' יש לנו להציא ראייה מסוגיית מפורשת דגם הלומח אח"כ נאסר דבסוגיא צדף ל"ט דאיצטיל לן אי הא' מציא מלעילא רצי או מלחתא רצי, נקצעה צעיה זו צדין סתירה דתגלחת. והשתא אי גימא דהשער המתגדל אח"כ אינו נאסר עפי הוב ליה לאיצטיל צכל תגלחת טברה דנזיר, איזה הוא השער החדש אם החלק העליון או החלק התחתון, ומדחזינן דלא איצטיל לן אלא צתגלחת שלא כדינה מוכח צתגלחת מלוה אין לנו שום נ"מ אם מלעילא רצי או מלחתא רצי. אלא דמכיון דצאנו לידי זה תו מוכרח דגם אותן השערות החדשות שלמחו לאחר מכאן אסורות, דהרי טעמא מאי אסורה השערה שנתגדלה ונתארכה אחר כך היינו משום דכל השערה מתקיימת מלוה גילוח דהרי אם הניח צשערה כדי לכוף ראשה לעיקרה לא קיים מלוה גילוח, ומכיון דהמלוה מחייבת לגלח את כל השערה ממילא כולה נאסרת, דיסוד איסור בהנאה של השער היא מפאת מלוה התגלחת דרמיא עליהו. וממילא הרי מוכרח מסוגיית הגמרא צדף מ"צ צהא דנזיר שגילח